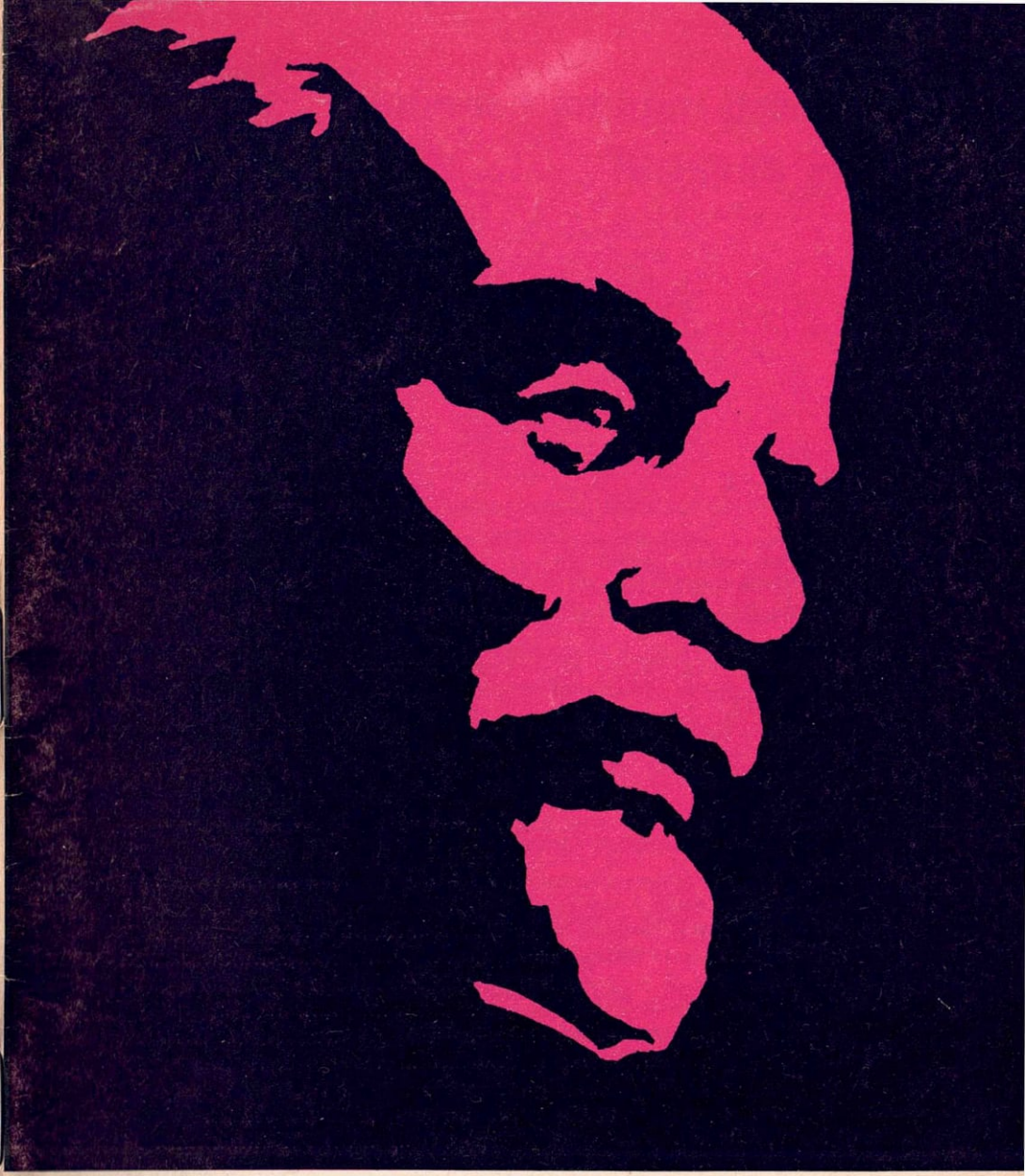

HINTA 1 mk 34. vuosikerta 3/70

SOIHTU

SOIHTU 3/70

Julkaisija: Sosialistinen Opiskelijaliitto ry.
Sturenkatu 4, Helsinki
Päätoimittaja: Susanne Björkenheim, puh. 14 008

SISÄLTÖ

Pääkirjoitus 3
Mirjam Suvanto: Sosialismin pelko 5
Jaakko Laakso: Tshekkoslovakian kevät 7
Mirjam Vire-Tuominen: YYA-sopimus 16
Petteri Baer: Suomen ja Neuvostoliiton taloussuhteiden kehitys 18
Heikki Ollikainen: Neuvostoliiton kehitysapu 21
Veikko Hauhia: Neuvostoliiton ammattiyhdistysliikkeestä 23
Timo Näsänen: Sev, Cmea, Comecon 25
Susanne Björkenheim: Mongolian Kansantasavalta 29
Hannele Aalto: Korean Demokraattinen Kansantasavalta 31
Ollo Linsiö: Vietnamin Demokraattinen Tasavalta 34
Raimo Pannila: Maailmantilanteen kehityksestä 38

Kirjapaino Sanan Tie Tampere 1970

kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!

Tämän numeron tarkoituksena on esitellä sosialististen maiden saavutuksia sekä sosialistisen ja kapitalistisen maailmanjärjestelmän välistä taloudellista, poliittista ja ideologista taistelua. Aikana, jolloin sosialistiset aatteet ovat voimakkaasti etenemässä erityisesti opiskelevan nuorison ja sivistyneistön keskuudessa, on kiinnitettävä entistä suurempi huomio ideologisiin kysymyksiin ja niiden selvittämiseen. Marxin ja Engelsin luoma tieteellisen sosialismin teoria ja sen nykyinen kehitysvaihe marxismi-leninismi on aseemme kiristyvässä ideologisessa taistelussa.

Erilaiset sekä oikealta että "vasemmalta" marxismi-leninismiin ja sosialistisiin maihin kohdistuneet hyökkäykset ovat voimistumassa. Myös työväenliikkeen parissa on yhä voimakkaammin alkanut esiintyä "teorioita" sosialistisen ja kapitalistisen leirin samankaltaistumisesta, tieteellis-teknisen vallankumouksen synnyttämästä "koulutusyhteiskunnasta", joka ei ole "sosialistinen sen enempää kuin kapitalistinenkaan". Nämä konvergenssiteorian nimellä liikkuvat katsomukset pyrkivät voittamaan kannatusta juuri opiskelevan nuorison ja sivistyneistön piirissä. Tästä syystä juuri korkeakouluissa työskentelevän vallankumouksellisen työväenliikkeen osan, Sosialistisen Opiskelijaliiton, on tehostettava tällaisten katsomusten vastaista taisteluaan. Ja avainkysymyksenä on silloin juuri sosialististen maiden saavutusten esitteleminen, sosialistisen ja imperialistisen maailmanleirin sovittamattomuuden esilletuominen sekä taistelun tehostaminen sekä oikeisto- että "vasemmisto" poikkeamia vastaan.

Sosialismin pelko

On ilmeistä, että taantumusporvariston on onnistunut taitavalla sosialisminvastaisella propagandallaan synnyttää laajalti pelkomielialaa sosialismia kohtaan. Suuri osa maamme vähävaraisistakin ihmisistä näkee sosialismissa oikeuksiaan ja toimeentuloaan uhkaavan tekijän.

Tästä sosialisminpelosta on tehty sellaisiakin johtopäätöksiä, että ratkaisevaa sen syntymiselle on itse sosialismi sellaisena kuin sitä nyt eri maissa toteutetaan — eikä porvariston sosialismista luoma kuva. Siitä johtopäätöksestä on jouduttu toivomaan uutta, suomalaista sosialismin ideologiaa sekä vakuuttamaan omahyväisesti, että me suomalaiset rakennamme paremman sosialismin kuin tähän asti sosialismin tielle siirtyneet kansat ja että itse siirtyminen tapahtuu toisin.

Henkilökohtaisesti pidän oikeana käsitystä, että suuret muutokset, jotka sisältyvät tieteellis-tekniseen vallankumoukseen, tietokoneiden käyttöönottoon ym. eivät muuta kapitalistisen järjestelmän olemusta eivätkä tee tyhjäksi sosialismin toteutumisen yleisiä ehtoja. Näistä ehdoista pidän keskeisenä luokkataistelua, vallan siirtämistä työväenluokan ja sen liittolaisten käsiin sekä riistäjien vastarinnan tukahduttamista. Määrättyjen yleisten ehtojen olemassaolo ei kuitenkaan sulje pois mitä moninaisimpien muotojen rikkautta sosialismiin siirtyessä ja sitä rakentaessa eri maissa. Kunkin maan ja kansan erikoiset olosuhteet tuovat paljonkin "uutta ilmettä" sosialismiin, kuten jo nytkin on nähtävissä. Ssiksi ihmetyttää lehtikirjoitteluissa ja myös toveri Ele Aleniuksen kirjassa "Sosialistiseen Suomeen" ilmestynyt käsitys, että Suomeen vritettäisiin "ympätä" sellaisia sosialismin piirteitä, jotka johtuvat jonkun maan erikoisolosuhteista. Neuvostoliiton kokemuksista puhuessaan toveri Alenius sanoo mm.: "Monet sen eri vaiheissa tekemistä ratkaisuista, kuten yksipuoluejärjestelmän luominen ovat sellaisia, jotka eivät sovi l ä n s i m a i s t e n sosialistisen liikkeiden esikuvaksi, t e h d y i s t ä v i r h e i s t ä p u h u m a t t a k a a n". (harvennus M. S.)

Se, että yksipuoluejärjestelmä ei ole kaikille maille ominainen ilmiö sosialismin aikana on jo tällä hetkellä todistettu asia. Sen Venäjällä syntyminen on myös moneen kertaan selvitetty johtuneeksi siellä vallinneista erikoisolosuhteista. Suomen kommunistisen puolueen kanta asiaan ilmeni jo v. 1957 hyväksytystä puolueohjelmasta, missä sanottiin: puolue "haluaa rakentavaa yhteistoimintaa kaikkien työtätekevien kannatusta nauttivien puolueiden kanssa sekä kapitalismin oloissa että sosialismiin siirryttäessä ja sitä rakennettaessa".

Aivan mahdoton on ajatus, että Suomessa tai jossakin muussa maassa oltaisiin pakotettuja toistamaan virheet, joita on tapahtunut. Esimerkiksi Stalinajan virheitä Neuvostoliitossa arvosteltaessa korostettiin nimenomaan, että niistä puhuttiin avoimesti ja paljon juuri siksi, että ne eivät koskaan toistuisi. Jos taas yleensä ajattelemme politiikan merkitystä kansainvälisen tilanteen ja vallankumousliikkeen kannalta niin sen myönteinen vaikutus on moninkertainen verrattuna siihen kielteiseen vaikutukseen, minkä Stalinajan virheet aiheuttivat.

"Suomen osalta sosialismin tavoite ei ole yhtä kuin jokin tähän asti sosialistinen maa ja sen taso", sanoo toveri Alenius. Ehkäpä tällaisia aakkostotuuksiakin on toistettava ihmisille, jotka sosialismista eivät mitään tiedä. Selvää kuitenkin on, että kussakin maassa sosialismi kehittyy k.o. maan edellytysten ja kehitystason mukaisesti. Taloudellisella yhteistyöllä lisäksi voimistetaan niitä hyviä kehitysedellytyksiä, joita sosialistinen järjestelmä jo sellaisenaan luo. Sivumennen sanoen, luulen kyllä, että kun pääsemme sosialistisessa rakennustyössä alkuun voisimme olla onnellisia jos nykyisten sosialistisen maiden silloinen kehitystaso olisi meidänkin maamme kehitystaso. Niiden kehityshän on huomattavan nopea.

Sosialismista keskusteltaessa ei voida myöskään välttyä pohtimasta kysymystä sosialismin inhimillisyydestä tai ei-inhimillisyydestä. Kun korostetaan, että me rakennamme inhimillisen sosialismin nousee lukijalle ja kuu-

lijalle väkisinkin ajatus, että nyt toteutettu sosialismi on ei-inhimillistä. Jo Marx ja Engels aikoinaan korostivat, että kapitalistien mielestä kaikki, mikä kohdistuu porvarillista riistojärjestelmää vastaan kohdistuu ihmistä vastaan. Sama on sävel nykyisinkin. Miten suurella paatoksella kokoomuksen taholta puhutaankaan Suomen kansan perusarvojen olevan uhattuna sosialistien taholta ja vakuutetaan puolustettavan ihmisten pyhimpiä oikeuksia.

Riistosta hyötyville on edullista, että ihmiset samaistavat itsensä johonkin abstraktiseen ihmiseen, jota sosialismin peikko uhkaa. Ja kuitenkin — mikä voi olla inhimillisempi teko kuin estää ihmisen työn tulosten riistäminen ja niillä rikastuminen. Niin paljon sosialistisissa maissa on vielä puutteita ja heikkouksia, on tosiasia, että työ, jota ihmiset tekevät, lisää koko ajan yhteiskunnan kaikkien jäsenten mahdollisuuksia elää monipuolista, turvattua elämää. Jo se, että ei ole työttömyyttä, ei asunto- ja maakeinottelua, ei hyötymistä ihmisten sairauden kustannuksella jne. luo ihmisten elämään turvallisuutta, joka puuttuu työtätekeviltä ihmisiltä kapitalistisissa maissa. Jokaisen on tehtävä työtä, mutta se osa työn tuloksista, joka jää työntekijältä käteen saamatta, koituu yhteiseksi hyväksi ilmaisen sairashoidon, vapaan koulunkäynnin, asuntorakennustuotannon, kulttuurilaitosten ja monien muiden etuuksien muodossa. Sosialismia pitää katsoa elävänä todellisuutena, joka kykenee jatkuvasti — ja nyt jo nopeasti — parantamaan ihmisten elämänehtoja, aineellisia ja henkisiä.

Demokratia sosialismin maissa olisi mielenkiintoinen tutkimuksen kohde. Yleensä demokratiaa käsitellään helposti nk. "puhtaan" demokratian näkökannalta. Tosiasia kuitenkin on, että jokainen toimenpide, joka lisää oikeuksia työtätekeville ihmisille, supistaa niitä porvariluokilta ja päinvastoin. Suomen ja Neuvostoliiton välillä v. 1944 solmitussa rauhansopimuksessa se tuli konkreettisesti esille, sillä samalla kun määriteltiin voimaan laajimmat demokraattiset oikeudet mitä Suomessa koskaan oli ollut, kiellettiin fasististen ja fasistisluontoisten järjestöjen toimintaa, koska se olisi ollut uhkana muiden demokraattisille oikeuksille. Aina ei vastakkainasettelu ole niin selvä. Mutta jos ajattelemme vaikkapa sitä, että työläiset saisivat enemmän sananvaltaa tuotannollisessa elämässä Suomessa ja voisivat edes jossain määrin valvoa tuotantolaitosten toimintaa, merkitsisi se rajoitusta työnantajien "teen mitä tahdon" -käytäntöön. Siksi mistään todellisesta työpaikkademokratiasta ei porvariston taholta haluta keskustella.

Sama on sosialistisissa maissa. Kun niissä tehdään kaikki voitava riistomahdollisuuksien palautumisen estämiseksi kehitetään yhä uusia muotoja ihmisten vetämiseksi mahdollisimman suuressa määrin maan asioiden ratkaisemiseen. Sosialistisissa maissa alistetaan myös kaikki tärkeimmät lait koko kansan käsittelyyn eikä se tapahdu muodollisesti vaan hyvinkin tehokkaasti.

Esteiden asettaminen sodan voimille kansainvälisesti rajoittaa niiden toimintavapautta, mitä rajoittamista Hitlerin armeijoihin nähden 1930-luvulla länsimaiden taholla kovasti varottiin — tunnetuin, kauhistuttavin seurauksin. Sodan voimien vapauden rajoittamisella pelastetaan kuitenkin miljoonien ihmisten elämä, niidenkin, jotka eivät sellaista vapauden rajoittamista hyväksy. Sosialismin kannattajien, vastustaessaan yleensä sortoa ja riistoa, olisi tietysti mieluista näyttää sosialistisia maita ja sanoa: niissä ei ole aseita, kenenkään vapautta ei rajoiteta. Valitettavasti vain sellainen "esimerkki" pyyhkäistäisiin nykyisissä oloissa pian maapallolta ja siihen vetoavat istuisivat joko vankilassa tai olisivat vainajia. Juuri taistelullaan riistoa, sortoa ja sotaa vastaan sosialismin rakentajat ja sosialismin aatteen kannattajat kaikkialla maailmassa luovat edellytyksiä aikakaudelle, jolloin aseet ja armeijat kuuluvat menneisyyteen, jolloin kansat ovat todella veljiä keskenään ja jolloin kaikki ihmiset voivat elää vapaata ja turvattua elämää.

Voidaan tietysti ajatella, että ei "realistisella" sosialismilla saada ikänä kannatusta ja että ihmisille on näytettävä ihanteellisempi sosialismi, missä ei ole minkäänlaisia rajoituksia, heikkouksia tai puutteita. Mutta käsittääkseni meidän on pyrittävä mahdollisimman suureen totuudellisuuteen ja luulen, että jos me kykenemme osoittamaan ihmisille, mitä sosialismi jo ensi vaiheissaankin merkitsee, missä se eroaa kapitalistisesta yhteiskunnasta, ei työtätekevää ihmistä — olkoot hän työmies, pienviljelijä, pienyrittäjä, opiskelija, tiedemies, taiteilija tai kuka tahansa omalla työllään elävä ihminen — saada uskomaan, että hänen asemansa heikkenee sosialismin toteuduttua. Toisten työllä rikastuminen kyllä loppuu mutta tuskinpa kapitalisteillekaan pahempaa tapahtuu kuin että joutuvat omalla työllään elättämään itsensä ja perheensä.

MIRJAM SUVANTO

Tshekkoslovakian kevät

Jokainen vanhempi kommunisti muistaa hyvin Tshekkoslovakian maana, jonka Ranskan ja Englannin imperialismi uhrasi Natsi-Saksalle Münchenin sopimuksella 1938. Ainoa maa, joka loppuun asti seisoi Tshekkoslovakian rinnalla oli Neuvostoliitto. Ranskan, Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton välillä oli avunantosopimus — sopimus, jonka Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia allekirjoittivat 16. 5. 1935. Maiden keskinäinen avunantosopimus, jonka tarkoituksena oli asettaa esteitä Natsi-Saksan laajentumispolitiikalle, takasi muiden osapuolten tuen jonkun allekirjoittaneista maista joutuessa mahdollisen hyökkäyksen kohteeksi. Ranska ilmoitti Natsi-Saksan paineen kasvaessa Tshekkoslovakian olevan syytä alistua Saksan vaatimuksiin. Sen sijaan Neuvostoliitto sopimusten mukaisesti ilmoitti Tshekkoslovakialle olevansa valmis kaikin mahdollisin tavoin tukemaan sitä hyökkäyksen tapahtuessa — huolimatta siitä, oliko Ranska valmis täyttämään omia sitoumuksiaan tai ei. Tshekkoslovakian presidentti Benes uskollisena luokka-asemalleen päätti tässä tilanteessa valita mieluimmin fasismin kuin avun sosialistiselta Neuvostoliitolta.

Tshekkoslovakian kohtalo sinetöitiin Münchenin sopimuksella, joka varmisti toisen maailmansodan alkamisen ja tämän lisäksi joudutti sen syttymistä. Neuvostoliitto menetti toisessa maailmansodassa yli 20 miljoonaa kansalaistaan, joista n. 144.000 kaatui taistelussa Tshekkoslovakian vapauttamiseksi. Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian yhteistyö maan vapauttamiseksi natseista lujitti näiden maiden kansojen välistä ystävyyttä jo sodan aikana. Presidentti Benesin johtama pakolaishallitus, johon kuului myös kommunisteja, sai Neuvostoliiton virallisen tunnustuksen. Joulukuussa 1943 englantilaisten ja amerikkalaisten vastalauseista huolimatta allekirjoitettiin Moskovassa Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton välinen ystävyys- ja yhteistyösopimus, jossa vahvistettiin näiden maiden välinen yhteistyö myös sodan päättymisen jälkeen.

SOSIALISTINEN TSHEKKOSLOVAKIA

Toisen maailmansodan jälkeen Tshekkoslovakian kansallinen kehitys suuntautui voimakkaasti fasististen voimien juurruttamiseen pois poliittiselta, taloudelliselta ja kulttuurielämän parista. Vuonna 1945 maan fasisminvastaiset ainekset liittoutuivat ns. Kosicen sopimuksella ja muodostivat kansanrintamahallituksen, joka suoritti fasististen voimien lopullisen syrjäyttämisen, kansallistutti suuren osan Tshekkoslovakian teollisuudesta ja käänsi kehityksen lopulli-

sesti edistykselliseen suuntaan. Tshekkoslovakia aloitti sosialismin rakentamisen helmikuussa 1948 kylmän sodan jo vaikuttaessa kansainvälisellä areenalla voimakkaasti. Täydellä syyllä voidaan väittää Tshekkoslovakian helmikuun tapahtumien voimistaneen maailmanlaajuisen imperialistisen leirin hyökkäystä erityisesti sosialistisia maita, mutta myös kapitalististen maiden sosialistista työväenliikettä vastaan — näin myös Suomessa.

Kylmä sota vaikeutti suunnattomasti Tshekkoslovakian kehitystä. Imperialistiset maat julistivat sosialistisen leirin miltei täydelliseen taloudelliseen, poliittiseen ja kulttuurelliseen boikottiin pyrkien siten estämään näiden kehityksen. Erityisesti Tshekkoslovakia, joka oli melko pitkälle kehittynyt ja teollistunut valtio, joutui kärsimään imperialistisesta politiikasta. Ennen toista maailmansotaa Tshekkoslovakian teollisuuden tuotannon markkina-alueena toimivat pääasiallisesti muut kapitalistiset maat, jotka kylmän sodan alkaessa kieltäytyivät ostamasta sosialistisen maan tuotteita. On lisäksi nähtävä viennin olleen kansantaloudellisesti merkittävää, joten länsimaiden aloittama kylmä soja merkitsi Tshekkoslovakialle "iskua vyön alle".

Toisen maailmansodan jälkeinen aika merkitsi kuitenkin myös sosialistisen maailmanleirin syntymistä, joka nyt kiirehti Neuvostoliiton johdolla Tshekkoslovakian apuun. V. 1949 Tshekkoslovakia liittyi Komekoniin eli taloudellisen yhteistyön neuvostoon, joka mahdollisti Tshekkoslovakian nyt suunnitelmallisesti ja siten nopeasti kasvavalle talouselämälle sen tarvitsemia raaka-aineita ja toisaalta auttoi maan teollisuuden tuotteiden markkinoinnissa. Sosialistisen maailmanleirin ja erityisesti Neuvostoliiton ehtymättömät markkinat takasivat Tshekkoslovakian talouselämän tuotteiden menekin sekä varmistivat välttämättömien perusraaka-aineiden saannin maailmanmarkkinahintatasoa halvemmalla. Syntynyt tilanne mahdollisti samalla Tshekkoslovakian sisäisten kehitysongelmien, jotka ilmenivät erityisesti ennen toista maailmansotaa Slovakian alueen alikehittyneisyytenä, suunnitelmallisen korjaamisen. Slovakian teollisuustuotanto kasvoi peräti 13-kertaiseksi 1937—67. Koko maassa teollisuustuotanto kasvoi 1937—67 välisenä aikana viisinkertaiseksi.

Sosialistinen Tshekkoslovakia ohitti Yhdysvallat mm. teräksen ja sementin tuotannossa henkilöä kohden, Ranskan harkkoraudan ja sähkövoiman tuotannossa ja Iso-Britannian harkkoraudan ja teräksen tuotannossa. Tämä kaikki heijastui myös kansalaisten elintason voimakkaana kohoamisena.

Luonnollisesti jatkuvasti oli olemassa suuria ongelmia sekä taloudellisella että poliittisella alueella. Tuotannon nopea yhteiskunnallistaminen, joka riisti kapitalisteilta ja suurmaanomistajilta heidän omaisuutensa, synnytti sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän perusteita kaikin käytettävissä olevin keinoin vastustavan ryhmän, joka pyrki palauttamaan entiset etuoikeutensa. Sodan aikana fasistien kanssa yhteistyössä työskennelleiden kapitalistien omaisuus tuli joukkojen vaatimuksesta kansallistetuksi jo hyvin varhaisessa vaiheessa sodan jälkeen, mutta lopullisesti entinen hallitseva luokka menetti kaikki mahdollisuutensa vaikuttaa yhteiskunnallisen kehityksen suuntaan helmikuussa 1948. Imperialistisen maiden taktiikka sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän tuhoamiseksi nojautuu kaikissa sosialistisissa maissa aina ja ensisijaisesti juuri entisen hallitsevan luokan jäseniin. Toisaalta kaiken tuotantovälineiden yksityisomistuksen lopettaminen, joka kohdistui jopa itsenäisten parturien ja suutarien yksityisyritteliäisyyden lopettamiseen, synnytti sosialismille enemmän tai vähemmän vihamielisen laajan pikkuporvariston, johon puolueen oli melko vaikea saada vaikutusta. On korostettava myös sitä, että ennen toista maailmansotaa mahdollisuudet korkeampaan koulutukseen olivat tavalliselle työläisen tai talonpojan lapselle lähes olemattomat. Tämän takia olemassa oleva si-

vistyneistö lähes täydellisesti tuli ylemmistä sosiaalisista kerrostumista, omistavasta luokasta ja sitä lähellä olevista piireistä. Tietenkin sosialistisen maan koulutustoiminta mahdollisti yhä useammille korkeamman koulutuksen, joka jatkuvasti tuottaa samalla työväenluokan ja talonpoikaiston piiristä lähtenyttä sivistyneistöä. "Vanhan" sivstyneistön asenteet sosialistista yhteiskuntaa kohtaan eivät kuitenkaan olleet lähestulkoonkaan täydellisen lämpimät.

Taloudellisen elämän alueella Tshekkoslovakian Kommunistinen Puolue kiinnitti päähuomion raskaan teollisuuden laajentamiseen ja kehittämiseen. Puolue käytti ensisijassa materiaalisia kiihokkeita nostaakseen työn tuottavuutta, eivätkä erilaiset poliittiset ja taloudelliset ristiriidat tulleet esille taloudellisen kasvun jatkuessa nopeana. Ideologiset kysymykset ja niiden selvittely pysyivät jatkuvasti taka-alalla eikä puolueen ideologinen työ mahdollistanut ongelmien todellista selvittelyä; liian usein hallinnolliset menetelmät korvasivat ristiriitojen perinpohjaisen ratkaisun. Talouselämän piirissä esiintulleet virheet ja niiden korjaaminen tapahtui "ylhäältäpäin" hallinnollisin käskyin sen sijasta, että virheiden syyt olisi tarkkaan eritelty ja sen jälkeen työläisten toimesta joukkojen omatoimisuuteen nojautuen korjattu.

TALOUSELÄMÄN ONGELMAT

Tshekkoslovakian talouselämässä alkoi 1960-luvun alussa ilmetä vakavia ongelmia. Vuosittainen teollisuustuotanto kasvoi hitaammin kuin aikaisemmin. Vuonna 1963 syntyi suoranainen talouskriisi, jonka aikana mm. työläisten reaaliansiot jonkin verran laskivat.

Sekä teollisuus- että maataloustuotanto supistuivat jyrkästi. Toisaalta kriisin selvittämiseksi ei voitu enää käyttää materiaalisia kiihokkeita tuotannon pienetessä, toisaalta ensimmäiset oireet ideologisen työn heikkoudesta tulivat esille tyytymättömyyden kasvaessa. Hallinnolliset menetelmät eivät enää tuottaneet tulosta, koska työläiset olivat haluttomia niitä toteuttamaan — olisipa niiden vaikutus itse kriisiin ollut sitten mikä tahansa. Tässä tilanteessa kävi selväksi laajojen taloudellisten uudistusten välttämättömyys ja ideologisen työn voimistamisen tarve.

Tammikuussa 1965 TKP:n keskuskomitea muotoili suunnitelman toteutettavaksi talousuudistukseksi, jota sittemmin puolueen 13. edustajakokous kehitti edelleen v. 1966. Suunnitelman perustan muodosti voimaperäinen tieteellis-tekninen kehitys, jonka mahdollistaisi kemianteollisuuden voimakas kehittäminen ja laajentaminen sekä uusimpien menetelmien — automatisoinnin, elektroniikan ja tieokoneiden käyttöönotto. Talousuudistus noudatteli melko pitkälle Neuvostoliiton, DDR:n ja Bulgarian uudistuksien sisältöä.

Talousuudistus tuotti heti hyviä tuloksia. Vv. 1961—65 kansantulon keskimääräinen kasvu oli ainoastaan 1,3 % vuosittain, kun jo v. 1967 saavutettiin peräti 8 % nousu. Samana vuonna maataloustuotanto kasvoi 3,5 % ja työläisten keskiansiot 5 % välttämättömyystarvikkeiden hintojen nousun ollessa vain 1,5 %. Tästä huolimatta ilmeni erityisesti poliittisella sektorilla ristiriitoja, jotka olisivat vaatineet ensisijassa ideologisen selvitystyön tehostamista. On korostettava, että laaja talousuudistus onnistuakseen vaatii tietoisten työläisten aktiivista osallistumista toteutukseen ja kaikkien yhteiskunnallisten voimien mobilisointia, joka ilman jatkuvaa ideologista koulutusta on vaikeaa ellei suorastaan mahdotonta.

Talouselämän vaikeuksien ilmetessä esiintyi luonnollisesti useita erilaisia käsityksiä virheiden korjaamiseksi — näkemyksiä, jotka heijastivat sekä marxilaisia että ei-marxilaisia näkökantoja. Näin taaphtui myös kommunistisen puolueen sisällä. Tshekkoslovakian Kommunistinen Puolue poisti tietyssä vaiheessa aikaisemmin vaaditun kandidaattiajan

jäseniksi aikovilta, joka merkitsi sitä, että puolueeseen hyväksyttiin jäseniä ilman minkäänlaista ideologista tai poliittista valmennusta. Tämä toimenpide oli omiaan lisäämään ei-marxilaisten käsityskantojen esiintymistä myös kommunistisen puolueen sisällä.

PUOLUEJOHDON VAIHDOS

Toisaalta Antonin Novotnyn puoluejohto ei kyllin tehokkaasti kyennyt aikaansaamaan ja toteuttamaan vaadittavia poliittisia ja taloudellisia uudistuksia, joka puolestaan entisestään heikensi puolueen arvovaltaa. Edelleen pyrittiin hallinnollisin toimenpitein ja käskyin korjaamaan virheitä, jotka olisivat vaatineet perusteellista erittelyä ja erityisesti puolueen aseman vahvistamista joukkojen keskuudessa. Muutokset, jotka sittemmin suoritettiin puoluejohdon kohdalla tammikuussa 1968 keskuskomitean kokouksen yhteydessä, olivat ilmeisen tarpeellisia tilanteen korjaamiseksi.

Novotnyn puoluejohdon aikaisesta kehityksestä on Gustav Husak todennut mm. seuraavaa: "Puolueessamme pesivät sellaiset työväenluokan vallankumoukselliselle etujoukolle sopimattomat ilmiöt kuin puolueen sisäisen elämän leniniläisten periaatteiden vääristymät, ideologisen taistelun ja puoluekasvatuksen heikentyminen, jatkuva passiivisuus, osallistumattomuus, kaavamaisuus ja huolettomuus". Rude Pravo totesi 17 .7. 1970 julkaisemassaan artikkelissa puoluejohdon vaihtamisesta mm: "Tshekkoslovakian Kommunistisen Puolueen vuoden 1968 keskuskomitean tammikuun kokouksen tulos ei ollut sattuma, vielä vähemmän palatsivallankaappaus: sitävastoin tulos oli pitkäaikaisen kehityksen looginen seuraus — kehityksen, jonka aikana puoluekoneisto taisteli vakavaa sairautta vastaan. Sairaus oli peräytymistä leniniläisistä periaatteista, joka tuli entistä näkyvämmin esiin Novotnyn aikaisen puoluejohdon politiikassa."

Jo Novotnyn puoluejohdon aikana sekä puolueessa että koko yhteiskunnassa ilmeni tyytymättömyyttä, jota oikeistoainekset kaikin tavoin pyrkivät kätytämään hyväkseen. Erityisesti intellektuellien piirissä erilaiset proletaarisen internationalismin ja sosialismin vastaiset katsomukset "demokraattisen sosialismin" kaapuun naamioituneena saivat vastakaikua. Mm. Tshekkolsovakian Kirjailijaliiton neljännessä liittokokouksessa, joka pidettiin Prahassa 27.—29. 6. 1967 tunnettu älymystön edustaja Pavel Kohout tuomitsi Tshekkoslovakian omaksuman "yksipuolisen" kannan juuri päättyneeseen Lähi-idän sotaan. Tämä "yksipuolinen" kanta oli luonnollisestikin vain se, että Tshekkoslovakia tuomitsi Israelin hyökkäyksen ja katkaisi suhteensa Israeliin. Myöhemmin "Prahan kevään" aikana järjestettiin suurimmissa kaupungeissa nimikeräyksiä Tshekkoslovakian "yksipuolisen" kannan muuttamiseksi Lähi-idän kysymykseen.

Oikeistoainekset pyrkivät käyttämään myös ylioppilaita apunaan tyytymättömyyden nostamiseksi. Kuvaava on mm. tapaus, jolloin pohjois-vietnamilaiset opiskelijat osoittivat mieltään Yhdysvaltain hyökkäystä vastaan polttaen USA:n lipun Vietnamin sodan vastaisessa mielenosoituksessa. Prahalaiset opiskelijat lähettivät delegaationsa Yhdysvaltain lähetystöön esittämään anteeksipyynnön ja lahjoittaen uuden lipun, jonka sitten amerikkalainen sotilas nosti salkoon opiskelijoiden suosionosoitusten myötä. Vietnamin sodan vastaisissa mielenosoituksissa jopa vietnamilaisten opiskelijoiden fyysistä koskemattomuutta on loukattu. Eräät nuoriso- ja opiskelijajohtajat järjestivät myös boikotteja osallistumisen estämiseksi Vietnamin kansaa tukeviin mielenosoituksiin.

Kommunistinen Puolue ei päättävästi puuttunut tällaisiin ilmiöihin, sillä eräät johdossa olevat pelkäsivät henkilökohtaisen suosionsa laskua ja myös puolueen joutumista entistä enemmän epäsuosioon. Merkittävää on se, ettei edellä kuvatut tapahtumat olleet suinkaan ainutkertaisia poikkeuksia, vaan alkoivat muodostua lähinnä säännöksi.

On ehkä syytä käydä päivyrinomaisesti lävitse "Prahan kevään" tapahtumista tärkeimpiä, mikä varmasti helpottaa ymmärtämään kehityksen nopeaa kulkua ja oikeistolaisten ainesten samassa suhteessa saamaa laajaa vaikutusvaltaa.

PRAHAN KEVÄT

5. 1. 1968 TKP:n keskuskomitea päättää äänin 70—40 valita puolueen ensimmäiseksi sihteeriksi Alexander Dubcekin toimestaan vapautetun Antonin Novotnyn tilalle. Dubcekin valinta tuli kaikille yllätyksenä ja se edusti lähinnä kompromissia uuden ja vanhan puoluejohdon välillä. "Syrjäyttämällä Novotny johtavasta poliittisesta asemasta puolueessa raivattiin toimintakenttä sille, mitä nimitämme tammikuun jälkeiseksi politiikaksi. Mitä tuo politiikka itse asiassa on? Ensinnäkin, puutteiden ja maxilaisen opin vääristelyjen poistaminen teoriassa ja varsinkin käytännössä. Toisena olennaisena piirteenä on myönteinen ohjelma; keinojen etsiminen poliittisten, taloudellisten, sivistyksellisten, kansallisten ja kaikkien muiden ongelmiemme ratkaisemiseksi ilman hallinnollisia komentelumenetelmiä, jotka olivat vallalla Novotnyn aikana." (Gustav Husak). Merkittävää on, että muut sosialistiset maat julkisesti katsoivat tapahtuneet vaihdokset välttämättömiksi ja antoivat siten tukensa "tammikuun politiikalle".

Kommunistit ja valtaenemmistö kansasta tervehti tyydytyksellä tapahtunutta vaihdosta. Tshekkoslovakian kansa yhdisti luonnollisesti tapahtuneen vaihdoksen uuden politikan alkamiseen, jolle tammikuun keskuskomitean kokous loi perustan. Olosuhteet olivat uuden puoluejohdon takana ja ne mahdollistivat joukkojen tukeen nojaavan periaatteellisen työtätekevien etujen mukaisen politiikan harjoittamisen. Juuri tätä oikeistovoimat ja taantumukselliset ainekset pelkäsivät ja siksi ne kävivät välittömästi voimakkaaseen hyökkäykseen.

IMPERIALISTIEN TAKTIIKKA

Tässä yhteydessä on syytä puuttua laajemmalti myös imperialistisiten maiden nykypäivän taktiikkaan suhteessa sosialistisiin maihin. Tshekkoslovakia tarjoaa erinomaisen materiaalin tarkasteltavaksi ja mikä tärkeintä — imperialistit epäonnistuivat. On syytä panna mieleen USA:n ulkoministeriön suunnittelukysymysten erikoistuntijan ja jo useiden USA:n presidenttien neuvonantajan professori Brzezinkin sanat: "Toivottavat muutokset voitaisiin panna alulle Itä-Euroopan valtioiden sisäisellä liberalisoinnilla . . . Itä-Eurooppa historiallisine yhteyksineen ja korkeine elintasoineen, joka vallitsi ennen kommunistien valtaantuloa, suorittaa tämän uudistuksen eittämättä nopeammin kuin Venäjä. Tämä koskee erikoisesti Tshekkoslovakiaa ja vähemmässä määrin Unkaria ja Puolaa". Samaa tarkoittavat tunnettu revansisti Josef Strauss kirjassaa: ". . . ensimmäisten havaittavien kehityksen itujen kannustaminen ja niiden johtaminen siihen pisteeseen, ettei enää olisi takaisinpaluuta".

Imperialistien taktiikkana tällä hetkellä on siis sosialismin heikentäminen sisältäpäin, sosialismin vastaisten ainesten tukeminen ja ennen kaikkea sosialistisiten maiden yhteisrintaman heikentäminen kansallistunteen lietsomisen avulla.

Näin tapahtui myös Tshekkoslovakiassa. Puolueen sisällä työskentelevät oikeistovoimat suuntasivat voimakkaan kampanjan "konservatiivisia" kommunisteja vastaan pyrkien järjestelmällisesti erottamaan "dogmaatikoiksi" kutsuttuja kommunisteja luottamustoimistaan — näin siksi, että nämä "dogmaatikot" vastustivat niitä oikeistolaisia ja taantumuksellisia aineksia, jotka entistä voimakkaammin alkoivat esiintyä julkisuudessa — erityisesti tiedotusvälineet joutuivat melko nopeasti "kevään" alettua pois puolueen poliittisesta kontrollista aloittaen ns. "vapaan keskustelun kauden". Todellisuduessa tämä keskustelu merkitsi luokkakantaisten voimien mielipiteiden tukahduttamista ja eri-

laisten "demokraattisen sosialismin" edustajien puheoikeutta.

Puolueessa suoritettu puhdistus ei koskenut ainoastaan niitä henkilöitä, jotka edellisen puoluejohdon aikana olivat syyllistyneet leniniläisten puolue-elämän normien ja periaatteiden rikkomiseen, vaan ensi sijassa pyrittiin puhdistamaan alue-, piiri- ja suurten paikallisosastojen johtavassa asemassa olevia kommunisteja, jotka hyväksyivät tammikuun politiikan, mutta samalla varoittivat voimistuneesta oikeistovaarasta.

2. 3. 1968 ilmoitetaan armeijan poliittisen johtajan, kenraali Jan Sejnan pyytäneen Yhdysvalloista poliittista turvapaikkaoikeutta. Kenraali Sejnan väitetään tunteneen hyvinkin yksityiskohtaisesti sekä Tshekkoslovakian että Varsovan liiton puolustukseen liittyviä kysymyksiä.

10. 3. 1968 useita tuhansia opiskelijoita marssii Jan Masarykin haudalle kunnioittaakseen hänen muistoaan. Kuka Masaryk oikeastaan oli? Hän oli liberaali kansallista porvaristoa edustava professori, joka oli naimisissa chicagolaisen pankkiirin tyttären kanssa. Ennen ensimmäistä maailmansotaa hän oli johtavia anti-marxilaisia teoreetikkoja, Leninin katkera vihamies ja Venäjän lokakuun vallankumouksen innokas vastustaja. Masaryk oli USA:n presidentti Woodrow Wilsonin tiedonantaja, joka sittemmin nostettiin Tshekkoslovakian ensimmäiseksi presidentiksi. Masaryk osallistui mm. Unkarin sosialistisen vallankumoushallituksen väkivaltaiseen kukistamiseen v. 1919 ja sosialistisen tendenssien tukahduttamiseen omassa maassaan. Hän kannatti ja oli aktiivisesti toteuttamassa läntisten imperialistisen valtioiden interventiota Neuvosto-Venäjää vastaan jne. Masarykilla on meriittiä kansan vastaisessa taistelussa vaikka toisille jakaa. Ihmeellistä sen sijaan oli hänen suosionsa Prahan ylioppilaiden keskuudessa. Samaan aikaan lehdistö alkoi voimakkaasti spekuloida Jan Masarykin kuolemalla, joka tapahtui v. 1937.

11. 3. 1968 Tshekkoslovakian sisäministeriö pyytää julkisesti anteeksi poliisin menettelyä opiskelijoita kohtaan 30. 10. 1967 tapahtuneessa mielenosoituksessa, joka oli saanut kommunistisen puolueen vastaisia piirteitä.

SOSIALISTISET MAAT

22. 3. 1968 Presidentti Antonin Novotny eroaa tehtävistään. Seuraavana päivänä (23. 3.) pidetään Tshekkoslovakian ja eräiden muiden sosialististen maiden kokous Dresdenissä, Saksan Demokraattisessa Tasavallassa. Kokous ei liittynyt Novotnyn eroon. Veljespuolueiden edustajat ilmoittivat kannattavansa suoritettuja henkilövaihdoksia puolueen johdossa, mutta kiinnittivät Tshekkoslovakian edustajien huomion oikeisto- ja taantumusainesten esiintymisen voimistumiseen. Toisaalta he eivät voineet ymmärtää, kuinka TKP salli jatkuvat hyökkäykset puoluetta, armeijaa, kansanmiliisiä, sosialistista ulkopolitiikkaa ja liittolaisiaan vastaan. Mm. Leonid Breznev kehotti nopeaan puolueen ja työväenluokan mobilisointiin kaaoksen välttämiseksi. Walter Ulbricht taas viittasi siihen, että joukkojen poliittista ja teoreettista kasvatustyötä oli väheksytty. Kokouksen valmistellussa tiedonannossa, jota ei kuitenkaan TKP:n toivomuksesta allekirjoitettu ja julkistettu sanottiin mm: "Veljespuolueiden valtuuskunnat kiinnittivät huomion siihen, että lännestä tukea saavien sosialisminvastaisten voiimen elpyminen saattaa johtaa vakaviin kielteisiin seurauksiin, jota vastaan on jo nyt ryhdytty päättäviin toimenpiteisiin."

TKP:n edustajat ilmoittivat ymmärtävänsä tilanteen vaarallisuuden ja maassa havaittavien kielteisten ilmiöiden sisältämän vaaran sekä lupasivat ryhtyä toimenpiteisiin järjestyksen palauttamiseksi maahan. Tshekkoslovakian Kommunistisen Puolueen Dresdenin neuvottelujen edustajat eivät kuitenkaan informoineet puolueen keskuskomiteaa tai edes sen puhemiehistöä käytyjen neuvottelujen to-

dellisesta luonteesta. Myöskään uutta puhemiehistöä, joka valittiin huhtikuun keskuskomitean täysistunnossa, ei informoitu neuvotteluista ja TKP:n edustajien antamista lupauksista.

30. 3. 1968 Kansalliskokous valitsee maan uudeksi presidentiksi Ludvik Svobodan. Novotny vapautetaan keskuskomitean puhemiehistön jäsenyydestä.

MOSKOVAN NEUVOTTELU

3—4. 5. 1968 Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton kahdenkeskiset neuvottelut Moskovassa. Tapaaminen järjestettiin Tshekkoslovakian aloitteesta Neuvostoliiton taloudellisen avun lisäämiseksi. Kokouksessa tehtiinkin päätös viljan ja muun tarvittavan raaka-aineen lisätoimituksista Tshekkoslovakiaan. Samalla kuitenkin neuvostojohto jälleen kerran toi esille sosialisminvastaisten tendenssien vahvistumisen Tshekkoslovakiassa ja huomautti, ettei Dresdenin jälkeen ole tapahtunut annetuista lupauksista huolimatta minkäänlaista parannusta. Smrkovsky lupasi, että kaikki molempia osapuolia huolestuttavat ongelmat ja epäkohdat "katoavat" toukokuun loppuun mennessä. Neuvostojohto korosti Tshekkoslovakian länsirajan olevan myös sosialistisen leirin länsiraja, ja etteivät tapahtumat tällä rajalla ole ainoastaan vaarallisia Tshekkoslovakialle vaan koko sosialistiselle leirille.

Valtuuskunnan palattua Moskovasta puolueen keskuskomitean puhemiehistö käsitteli neuvottelujen kulkua. Puhemiehistö pääsi yksimielisyyteen siitä, että tilanne maassa oli kehittynyt kriittiseen pisteeseen ja että oli välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin oikeisto- ja taantumusvoimien, sosialismin vastaisen opposition toimintaa vastaan. Tilanteen katsottiin olevan johtamassa poliittiseen vallankaappaukseen. Smrkovsky huomautti mm., että ellei tilanne nyt parane sosialistista Tshekkoslovakiaa ei myöhemmin "pelasta mikään muu kuin panssarivaunut." Kokouksessa tehtiin päätös järjestää pikaisesti puolueen alue- ja piirineuvostojen ensimmäisten sihteerien sekä kansallisten alue- ja piirikomiteoiden puheenjohtajien yleisvaltiollinen neuvottelu, joka sitten pidettiinkin 12—13. 5. 1968. Puhemiehistön kokous oli viimeinen, jossa puolueen johto vielä pääsi yksimielisyyteen.

12—13. 5. 1968 Dubcek piti tilanneselostuksen em. yleisvaltiollisessa neuvottelutilaisuudessa sanoen mm. seuraavaa: "Mitä tapahtuisi, jos nykyinen poliittisen arvostelun tulva jatkuisi ja kasvaisi edelleen? Se voisi merkitä ainoastaan yhtä asiaa: sotaa kommunisteja ja kaikkia niitä vastaan, jotka rehellisesti olivat turvaamassa vallankumouksellisia muutoksia"... "Myös kansainvälinen porvaristo on ottanut opikseen siitä, kuinka kärsimättömästi ja huonosti toimien se sekaantui Unkarin tapahtumien kulkuun v. 1956. Tästä syystä se tulee käyttämään paljon taktisempia ja aivan erilaisia keinoja pyrkiessään toteuttamaan anti-kommunistisia päämääriään." Selonteko otettiin vastaan erittäin suosiollisesti. Se oli omiaan vahvistamaan puolueen luokkakantaisten voimien itseluottamusta, mutta toisaalta on muistettava se, että selonteossaan Dubcek kuitenkin painotti asioita siten, että "nykyisen tilanteen peruspiirteenä on myönteinen yhteiskunnallinen kehitys". Anti-kommunistisen voimien ja sosialismin vastaisen opposition toiminta sitävastoin jäi hänen selonteossaan vähemmälle huomiolle. Dubcek toi puheessaan kuitenkin myös esiin muiden sosialististen maiden veljespuolueiden huolestumisen taaphtumien kehityksestä ja mainitsi niiden tukevan TKP:tä sen taistelussa sosialismin vastaisia voimia vastaan.

TOUKOKUUN KESKUSKOMITEAN KOKOUS

Toukokuun keskuskomitean kokous vahvistettiin päätöslauselma keskuskomitean marxilaisen enemmistön toimesta, jossa kiinnitettiin huomiota sosialisminvastaisten voi-

mien taholta uhkaavaan ajankohtaiseen vaaraan.

Kokouksessa tuli myös esille todisteita siitä, että sosialismin vastaisilla aineksilla oli yhteyksiä imperialistisiin valtioihin ja niiden tiedustelupalveluihin.

TKP:n keskuskomitean puhemiehistöölle esiteltiin toukokuussa sisäministeriön salainen selonteko, jossa paljastettiin imperialistisiten maiden salaisten palvelujen toimintaa ja yhteyksiä Tshekkoslovakiassa, eräiden tunnettujen sanomalehtimiesten valtionvastaista toimintaa, ns. K-231 kerhojen toimintaa, erilaisten muiden puolisalaisten tai salaisten järjestöjen toimintaa. Selonteko toi esille mm. valmistelut sosialidemokraattisen puolueen perustamiseksi — puolueen, josta oli tarkoitus tehdä maanlaajuinen oppositiovoima kommunistiselle puolueelle.

Ilmeisesti toukokuun loppupuolella olisi ollut olemassa kaikki mahdollisuudet puolueen luokkatietoisten voimien mobilisoinnille, sillä useat tapahtumat viittaavat erityisesti työväestön halukkuuteen sosialismin vastaisen opposition vaikutuksen eliminoimiseksi. Joukkotiedotusvälineet, jotka olivat lopullisesti joutuneet antisosialistisiten tai "demokraattista sosialismia" julistavien voimien kontrolliin, olivat pakotettuja jonkin verran vaientamaan puolueen ja valtion vastaista hyökkäystä peläten työläisten joukkotoimintaa. Erityisesti kansanmiliisin valtakunnallisen kokouksen yhteydessä, johon osallistui kymmenen tuhatta miliisiä, oikeistovoimat vaikenivat. Suuret työpaikat ja niiden puolueosastot ilmaisivat myös huolestumisensa kehityksestä ja vaativat puolueelta pikaisia toimenpiteitä. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut. Toukokuun keskuskomitean kokouksen päätöslauselmaa ei koskaan toteutettu.

VASTAVALLANKUMOUKSELLISTEN VOIMIEN HYÖKKÄYS

Erilaiset painostusryhmät lisäsivät nopeasti merkitystään ja vaikutusvaltaansa. Joukkotiedotusvälineet painostivat täydellä voimallaan luokkakantaisia kommunisteja. Kun oikeistovoimille oli käynyt selväksi, ettei puolue ryhtyisi mihinkään toimenpiteisiin niitä vastaan nämä aloittivat todella maanlaajuisen kaikilla rintamilla tapahtuvan hyökkäyksen puoluetta ja maan liittolaisia vastaan. Frankfurter Allgemeine kirjoitti 1. 7. 1968: "Toisaalta on täysin selvää, että Tshekkoslovakiassa asiat ovat jo nyt edenneet paljon pitemmälle kuin koskaan tätä ennen Unkarissa ja Puolassa. Tämän viikon lainsäädännölliset tulokset (lehdistön sensuurin virallinenkin kumoaminen J. L) merkitsevät vain ensimmäistä askelta tiellä, joka johtaa Tshekkoslovakian välittömästi uudelleen suuntautumiseen tunnuksin "Moskovasta poispäin".

Erityisesti Cierna nad Tisoun (29. 7.) ja Bratislavan (3—4. 8.) neuvotteluiden jälkeen sosialismin vastainen oppositio oli jo kiteytynyt yhtenäisesti toimivaksi ryhmäksi, joka kaikin tavoin pyrki vaikuttamaan Tshekkoslovakian ja sen liittolaisten suhteiden heikentämiseen. Neuvotteluiden jälkeen suurissa kaupungeissa kerättiin nimiä kansanmiliisin hajottamista vaativaan vetoomukseen. Keskuskomitean rakennuksen edustalla järjestettiin mielenosoituksia puolueen painostamiseksi hyväksymään oikeistolaisen puolueryhmän vaatimukset. Sanomalehdistössä vaadittiin kenraali Prhlikin rehabilitoimista (Prhlik oli vaatinut irroittautumista Varsovan liitosta). Järjestettiin mielenosoituksia ja erilaisia kampanjoita keskuskomitean luokkakantaisia jäseniä mm. Kolderia, Bilekia, Svestkaa ja Indraa vastaan. "Kaikkien maiden proletaarit liittykää yhteen" tunnus poistettiin Rude Pravon ensimmäiseltä sivulta. "2000 sanaa" julkaistiin useissa lehdissä ja sai tiedotusvälineissä osakseen valtavaa julkisuutta. Dubcek jätti keskuskomitean puhemiehistön päätöksen toteuttamatta eikä tuominnut "2000 sanan" julistusta televisiohaastattelussaan, koska pelkäsi henkilökohtaisen suosionsa laskevan. Kampanja Auto-Praha autotehtaan marxilaisia työläisiä vastaan, jotka olivat Pravdaan lähettämässään kirjelmässä ilmoittaneet

huolestumisensa Tshekkoslovakian kehityksestä.

Mielenkiintoista on tässä yhteydessä todeta, että em. professori Brzezinski vieraili Prahassa 14. 6. luennoimassa kansainvälisen politiikan instituutissa esittäen mm: "Lähtöteesinäni on, että kehittyneessä nykyaikaisessa yhteiskunnassa leninismiä ei voida enää käyttää".

Myös talouden alalla erityisesti hallituksen varapuheenjohtajan, talousministeri Ota Sikin ajatukset "markkinasosialismista" herättivät vastakaikua paitsi sosialismin vastaisten voimien piirissä myös imperialistisissa maissa. Los Angeles Times julkaisi 18 .3. Bratislavassa toimivan Slovakian valtionpankin johtajan Evgen Leblin haastattelun. Lebl suositteli Tshekkoslovakialle 500 miljoonan dollarin lainaa Maailmanpankilta, Kansainväliseen Valuuttarahastoon liittymistä ja 200.000 —300.0000 yksityisen yrityksen perustamista maahan .Samaan aikaan aloitettiin korkeamman tason neuvotteluja talouskysymyksistä Italian, Japanin ja Länsi-Saksan kanssa. Kaupan pääpaino ehdotettiin siirrettäväksi kapitalististen maiden kanssa käytävään kauppaan. Tshekkoslovakian kruunun saattamista "vapaasti vaihdettavaksi" valuutaksi ehdotettiin ja kannatettiin laajalti "markkinasosialistien" parissa. Tshekkoslovakia alkoi tunnustella lainojen hankkimista Svetisistä, Länsi-Saksasta, Englannista, Ranskasta ja Italiasta. Tshekkoslovakian ja Länsi-Saksan raja avattiin täysin vapaaksi. Ota Sik vaati pienten ja keskisuurten yksityisyritysten perustamisen tukemista jne.

Imperialistiset maat havaitessaan tammikuun politiikan muuttuvan nopeasti "liberalisoinniksi" tukivat luonnollisesti kaikin tavoin Tshekkoslovakiaa. Lainoja tarjottiin suhteellisen edullisesti, jotta maa saataisiin sidotuksi entistä enemmän läntisiin kapitalistisiin maihin.

20. 6. 1968 Varsovan liiton sotaharjoitusten alkaessa Tshekkoslovakiassa puolueen johto ei tehnyt pienintäkään elettä vaientaakseen voimakkaan Neuvostoliiton ja muiden Varsovan liiton maiden vastaisen kampanjan.

NEUVOTTELUPYYNTÖJÄ

Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen pääsihteeri Leonid Brezhnev pyysi TKP:n keskuskomitean 12. 6. 1968 saamassa kirjeessä saada tavata Dubcekia tämän haluamassa paikassa. Dubcek päätti kuitenkin olla järjestämättä tapaamista, koska lomat ja kokoukset olivat juuri meneillään. Dubcek perusteli päätöstään myös sillä, että hänen tarkoituksenaan on viettää lomansa Neuvosetoliitossa, jolloin on mahdollista keskustella molempia osapuolia kiinnostavista kysymyksistä. Melkein välittömästi kuitenkin vastauksensa jälkeen Dubcek ajoi keskuskomitean puhemiehistössä lävitse päätöksen siitä, etteivät puolueen ja valtion johtavat henkilöt saisi poistua maasta.

Pian tämän jälkeen TKP sai kutsun lähettää edustajansa Varsovaan tapaamaan veljespuolueita. Tätä ennen 4.—6. 7. 1968 Neuvostoliitto, DDR, Puola, Unkari ja Bulgaria lähettivät TKP:n johdolle yhteensä viisi kirjettä, joissa ne ilmaisivat huolestumisensa Tshekkoslovakian kehityksestä. Tshekkoslovakian Puolueen johto ja myöhemmin myös keskuskomitea hylkäsivät kutsun eivätkä osallistuneet kokoukseen. Päätöstä edelsi voimakas ulkoparlamentaarinen ja puoluetta painostava liike, joka vaikutti ratkaisevasti kielteisen päätöksen syntymiseen. Varsovan kokous pidettiin ilman TKP:n edustajia 14. 7. 1968 ja tuloksena oli ns. Varsovan kirje, jossa ilmaistiin jälleen kerran huolestuneisuus Tshekkoslovakian tapahtumien kulusta.

Cierna nad Tisoun ja Bratislavan neuvotteluissa TKP:n johto noudatti jo tutuksi tullutta tapaansa: tosiasioiden ja perustelujen pakottamana TKP:n johto lupasi ryhtyä toimenpiteisiin sosialismin vastaisia voimia kohtaan, mutta neuvotteluiden jälkeen ei kuitenkaan tapahtunut yhtään mitään. Päin vastoin kahden viimeisen neuvottelun jälkeen tiedo-

tusvälineistö pyrki antamaan Dubcekille kultaa ja kunniaa siitä, että "hän oli kyennyt vastustamaan ulkolaista painetta." Tämä oli myös osaltaan vaikuttamassa siihen, ettei ainoatakaan neuvotteluissa annettua lupausta täytetty.

PUOLUEEN ASEMA

Tilanteen nopeaan kehitykseen oli olemassa useita syitä. Ehkä kuitenkin tärkein oli se, että puolue oli oikeistoainesten halvaannuttama ja siten toimintakyvytön. Puolue oli menettänyt tiedotusvälineet valvonnastaan, joka merkitsi mm. sitä, että esim. keskuskomitean oli pakko saattaa päätöksensä julkisuuteen ennen kuin niistä informoitiin edes perusjärjestöjä. Tämä merkitsi sitä, ettei puolue enää johtanut yhteiskunnallista kehitystä, vaan taipui tiedotusvälineiden painostukseen. Keskuskomitean kokoukset televisioitiin ja erilaiset painostusryhmät toimivat tehokkaasti kokouksien aikana. Puoluejärjestöt lakkasivat täten olemasta riippumattomia ja perusjärjestöt muuttuivat vain keskustelukerhoiksi.

Vastavallankumoukselliset voimat alkoivat nyt avoimesti puhua Tshekkoslovakian eroamisesta Varsovan liitosta. 9. 8. 1968 Jugoslavian presidentti Josip Broz Tito saapui vierailulle Prahaan ja myös hän esitti huolestuneisuutensa ja varoitti kehityksestä. Puolue alkoi myös vaivihkaa valmistella jo odotettua välirikkoa muiden sosialististen maiden kanssa — TKP:n keskuskomitean puhemiehistölle toimitettiin Varsovan neuvottelujen jälkeen suunnitelma, jossa tarkasteltiin niitä seuraamuksia ja toimenpiteitä, joita oli suoritettava Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian välirikon jälkeen erityisesti taloudellisella sektorilla. Välirikkoa siis pidettiin jo ilmeisen selvänä. Kuitenkin annettiin jatkuvasti miltei päivittäin veljespuoluelle lupauksia vastavallankumouksellisten voimien toiminnan eliminoimisesta, joita siten ei ilmeisesti ollut tarkoituskaan noudattaa.

19. 8. 1968 elikä päivää ennen elokuun 20—21 päivän yön tapahtumia Dubcek sai NKP:n politbyrolta huolestuneen kirjeen, jossa kiinnitettiin huomiota siihen, ettei Tshekkoslovakiassa ollut huomioitu tai toteutettu edes Bratislavassa tehtyä sopimusta. Dubcek ei kuitenkaan tiedottanut kirjeestä keskuskomitean puhemiehistölle ennen kuin tunti sen jälkeen kun liittolaisten joukot olivat ylittäneet Tshekkoslovakian rajat. Sinä yönä loppui "Prahan kevät".

Ei kuulu tämän artikkelin puitteisiin analysoida viiden Varsovan liiton maan toimenpiteiden aikaan saamaa reaktiota Suomessa tai muualla maailmassa. Todettakoon jälleen kerran, että sen jälkeen kun jonkun tai joiväenliike havaitsee tehneensä virheen jonkin denkin maiden vallankumouksellinen työkysymyksen arvioinnissa, on tapana myöhemmin korjata tehty virhe. Myöskään tämän artikkelin puitteissa ei ole mahdollista puuttua Tshekkoslovakian myöhempään kehitykseen, jonka seuraaminen esim. Suomessa on valitettavasti jäänyt melkeinpä pelkästään porvarilehdistön sosialisminvastaiselle tasolle. Toteaisin viiden Varsovan liiton maan aiheuttamasta reaktiosta kuten ruotsalainen kommunisti Gustav Johansson kirjassa I Marx-Lenins anda s. 22: "Tshekkoslovakian ympärillä käyty kampanja on ollut kuin vaimeaa länsituulta verrattuna kokemuksiimme Suomen talvisodan aikana, Natsi-Saksan ja Neuvostoliiton solmiman sopimuksen jälkeen ja Unkarin tapahtumien aikana. Toverimme joutuivat ikävyyksiin sekä työpaikoilla että ammattiyhdistysliikkeessä. Sadoittain mielenosoittajia, joidenka tarkoituksena oli hyökkäyksen suorittaminen, kerääntyi iltaisin puoluetoimistojemme ja lehtiemme toimitusten eteen. Norrskensflamman-lehden räjäyttämisen ja polttamisen yhteydessä murhattiin viisi toveriamme. Olisimme varmasti saaneet suunnattomasti julkisuutta lehdistössä ja vanhat vihollisemme olisivat ylistäneet meitä, jos olisimme yhtyneet ulvovien susien laumaan ja selittäneet Mannerheimin asian olevan meidänkin asiamme. Mutta me emme tehneet sitä."

JAAKKO LAAKSO

YYA-sopimus

Yya-sopimuksen pidentäminen 20 vuodella ei nostanut millään taholla suoranaista vastarintaa, kuten sopimuksen solmiminen v. 1948. Tätä kirjoitettaessa sopimus ei tosin vielä ole ollut eduskunnan vahvistettavana, mutta sielläkään tuskin tapahtuu yllätyksiä. Myönteinen ilmapiiri sopimuksen jatkamiselle on vakuuttava todistus sopimuksen merkittävistä tuloksista, jotka yleisesti tunnustetaan.

Tosin oikeiston taholta yritetään kohennella vanhan propagandan hiilloksia. Levitettiin huhuja sotilaallisen artiklan poistamisesta "vanhentuneena". Väitettiin, että vasta niin vahvistetaan Suomen puolueettomuus.

Oikeisto toistaa tässä vanhoja 30-luvun julistuksiaan. Sille puolueettomuus on pelkkä suusanallinen ilmaisu itäänpäin ja kaiken käytännön yhteistyön kytkeminen mahdollisimman tiiviisti länteen. Oikeiston vakuutukset ystävyydestä Neuvostoliittoon eivät ole koskaan herättäneet luottamusta, koska teot ovat huutavassa ristiriidassa sanojen kanssa.

Yya-sopimus solmittiin täsmälleen samassa muodossa kuin v. 1948. Siten tunnustettiin, että juuri tämänsisältöinen sopimus on tuonut kansainvälisesti ja kansallisesti kummallekin maalle merkittäviä tuloksia.

Sotilaallisen artiklan mukaan siinä tapauksessa, että Suomi tai Neuvostoliitto Suomen alueen kautta joutuvat aseellisen hyökkäyksen kohteeksi Saksan tai muun sen kanssa liitossa olevan valtion taholta, Suomi tarpeen vaatiessa yhdessä Neuvostoliiton kanssa tai sen avustamana taistelee hyökkäyksen torjumiseksi.

Tämä artikla vahvistaa sekä Suomen alueen että Neuvostoliiton luoteisrajojen turvallisuuden. Se on riittävän vakava varoitus mahdolliselle hyökkääjälle loukkaamasta Suomen aluetta tai käyttämästä sitä astinlautana Neuvostoliittoa vastaan, toisin sanoen toistamasta tapahtumasarjaa, joka menneisyydessä johti Suomen sotiin.

Sopimuksen yhteydessä annetussa virallisessa tiedonannossa mainittiin myös Suomen puolueettomuus seuraavasti: "Molemmat osapuolet ovat uudelleen todenneet, että Suomen rauhaa rakastava puolueettomuuspolitiikka sekä sen ylläpitämät ystävälliset suhteet kaikkien maiden kanssa vaikuttavat arvokkaalla tavalla kansainvälisen yhteisymmärryksen kehittämiseen ja siten yleisen rauhan asiaan."

Suomen puolueettomuuspolitiikan omaleimaisuus sisältyy sen erottamattomaan yhteyteen yya-sopimukseen. Sopimuksen mukaan Suomi pitää yllä hyviä ja luottamuksellisia suhteita Neuvostoliittoon. Tämä on vakiinnuttanut Suomen kansainvälisen aseman, riippumattomuuden ja turvallisuuden. Suomen ja Neuvostoliiton suhteissa toteutetun rauhanomaisen rinnakkaiselon pohjalta ovat kasvaneet Suomen mahdollisuudet esiintyä kansainvälisessä politiikassa aktiivisemmin ja merkittävämmin kuin koskaan aikaisemmin. Suomen puolueettomuuspolitiikka voi olla vain rauhanpolitiikkaa. Presidentti Kekkonen määritteli tämän sanoen: sodan ja rauhan kysymyksissä Suomi ei ole puolueeton: se on rauhan puolesta sotaa vastaan.

Tässä yhteydessä on mielenkiintoista todeta sopimuksen yhteydessä annetussa tiedonannossa mainitut kansainväliset kysymykset. Niissä kiinnitettiin, kuten arvata saattoi, erityistä huomiota Euroopan turvallisuuteen ja korostettiin välttämättömyyttä jatkaa aktiivista toimintaa Euroopan turvallisuuskonferenssin toteuttamiseksi. Niissä käsiteltiin myös Kaakkois-Aasian ja Vietnamin ongelmaa ja sen ratkaisua toteuttamalla alueen kansojen kiistaton oikeus päättää itse kohtalostaan. Juuri tässä asiassa toivoisi Suomen ulkopoliittista aktiivisuutta muutenkin kuin vain sosialististen valtioiden kanssa annettujen julkilausumien allekirjoittamisessa. Vietnamin Demokraattisen Tasavallan tunnustaminen olisi merkittävä kannanotto rauhan ja kansojen itsemääräämisoikeuden puolesta.

Tiedonannossa mainittiin myös lähi-idän kriisin selvittämisen ratkaisuksi YK:n turvallisuusneuvoston 22. 11. -67 hyväksymän päätöslauselman toteuttaminen kokonaisuudessaan, mainittiin aseistariisuntaneuvottelut ja yhteistoiminta luonnon suojelemisessa ja Itämeren saastumisen estämisessä.

Yya-sopimuksen taloudellista ja kulttuuriyhteistoimintaa koskevien artiklojen pohjalta on kasvanut Suomen sodanjälkeinen taloudellinen kehitys ja laaja kulttuuriyhteistyö. Viime aikojen huomattavimpia saavutuksia olivat pitkän kamppailun tuloksena oikeiston vastarinta murtaen aikaansaatu atomivoimalan tilaus ja sopimukset kolmen voimakkaan jäänsärkijän tilaamisesta Neuvostoliiton laskuun, neuvottelujen aloittaminen maakaasun hankinnasta ja suomalaisten työntekijöiden osallistumisesta laajaan rakennustoimintaan Neuvostoliiton alueella.

Taloudellinen yhteistoiminta on rakentunut pitkäaikaisten kauppasopimusten varaan. Neuvostoliiton kaupan ansiosta Suomessa on kehittynyt monipuolinen metalliteollisuus ja avautunut työmahdollisuuksia kymmenille tuhansille työläisille. Paljon laajemman ja Suomelle edullisen yhteistoiminnan kasvamista on estänyt oikeiston ja suurpääoman jarrutus. Viime vuosina Neuvostoliiton kaupan suhteellinen osuus maamme ulkomaankaupasta on vähentynyt. Samanaikaisesti ulkomaankauppataseen vajaus on kasvanut. Maakaasun hankinnassa ja suurissa rakennustöissä Länsi-Euroopan maat, Länsi-Saksa, Italia ja Ranska ovat ajamassa Suomen ohi huolimatta yya-sopimuksen meille tarjoamista paljon edullisemmista lähtökohdista. Toivottavasti Suomen nykyinen hallitus pystyy hoitamaan taloudelliset yhteistyökysymykset Neuvostoliiton kanssa paremmin kuin edelliset hallitukset. Se on eräs perusedellytys työttömyyskysymyksen ratkaisulle ja kansan laajojen piirien etujen mukaisen talouspolitiikan toteuttamiselle.

Sopimus avaa myös laajenevat näköalat tieteellis-tekniselle ja kulttuuriyhteistyölle. 15 vuoden aikana on noin 3000 neuvostoliittolaista ja suomalaista alansa edustajaa osallistunut keskinäiseen tieteellis-tekniseen vaihtoon. Tässä mielessä toimii 20 työryhmää eri aloilla, joista mainittakoon paperi- ja puunjalostusteollisuuden ryhmät, Suomenlahden vesien suojeluryhmä, maanparannusryhmä, rakennustyöryhmä, maatalousryhmä, kielentutkimusryhmä ja historiaryhmä.

Merkittävistä tuloksista huolimatta Suomen ja Neuvostoliiton välinen yhteistyö on vasta alussa. Kuten pääsihteeri Leonid Brezhnev puheessaan yya-sopimuksesta sanoi: Mahdollisuuksia neuvostoliittolais-suomalaisen ystävyyden lujittamiseksi ja kehittämiseksi ei ole vielä läheskään täydellisesti toteutettu. Yhä uusia teitä avautuu molemmille osapuolille edullisten taloudellisten ja tieteellis-teknisten yhteyksien laajentamiselle molempien maiden elinetujen mukaisesti. Kansainvälisellä alalla sekä kamppailussa kaikkien kansojen oikeuksien tunnustamiseksi vapaaseen riippumattomaan kehitykseen rauhan oloissa on Suomen ja Neuvostoliiton yhteistyön kehittämisellä ja syventämisellä suuret mahdollisuudet.

MIRJAM VIRE-TUOMINEN

Suomen ja Neuvostoliiton TALOUSSUHTEIDEN KEHITYS

Ennen lokakuun vallankumousta Venäjä oli Suomen suurin kauppakumppani. Suomi sijaitsi Pietarin teollisuusalueen välittömässä läheisyydessä ja Venäjältä tapahtuva tuonti käsitti elintarvikkeita, kivennäispolttoainetta, teollisia raaka-aineita sekä valmiita tuotteita. Vientiin meni puutavaraa, metalli- ja muiden teollisuuden alojen ja maatalouden tuotteita, joille Venäjän valtavat markkinat tarjosivat hyvät menekkimahdollisuudet. Venäjän kaupan osuus Suomen ulkomaankaupasta vaihteli 30—40 %:n välillä.

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan välisenä aikana Suomen ja NL:n välinen kauppa oli hyvin vähäistä, käsittäen keskimäärin hieman yli 2 % Suomen ulkomaankaupasta. Kaupankäynnin rajoittuneisuus johtui maassamme valtaa pitäneen oikeistoryhmän haluttomuudesta kehittää minkäänlaisia suhteita sosialistiseen naapurimaahan. Neuvostoliiton puolelta tehtiin lukuisia ehdotuksia kauppavaihdon laajentamiseksi, osaksi siksi, että tämä olisi hillinnyt Suomen hallituksen aggressiivista ulkopolitiikkaa Neuvostomaahan nähden, osaksi siksi, että laajentunut kauppavaihto Suomen kanssa olisi jonkin verran nopeuttanut NL:ssa tapahtuvaa sosialismin rakennustyötä.

Toisen maailmansodan tulokset muuttivat jyrkästi tilannetta. Syyskuun 19. päivänä v. 1944 solmittiin sopimus välirauhasta. Tämä sopimus velvoitti Suomen korvaamaan Neuvostoliitolle sodan aiheuttamat tappiot. Sotakorvaustoimitusten tavararakenne antoi mahdollisuuden laajentaa Suomen teollista perustaa: alusten ja erilaisen teollisuuskaluston osuus toimituksista oli 65 %, 30 % oli selluloosa-, paperi- ja puutavaroita sekä 5 % oli kaapelivalmisteita.

Tuotantokapasiteetin rakentaminen ja sen jatkuva laajentaminen näillä teollisuudenaloilla loi edellytykset Suomen Neuvostoliittoon suuntautuvan viennin kehitykselle myöhempinä vuosina. Jo sotakorvaussopimuksissa viitattiin Neuvostoliiton suostumukseen ostaa Suomen metalliteollisuuden tuotteita sotakorvaustoimitusten päätyttyä.

Tärkeä sija maittemme välisten suhteiden normalisoinnissa on ollut huhtikuun 6. päivänä 1948 solmitulla ja myöhemmin kaksi kertaa uusitulla ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksella.

Joulukuun 1. päivänä 1947 solmittiin tälläkin hetkellä voimassa oleva kauppasopimus, joka otti molempien osapuolten keskinäisten suhteiden perustaksi suosituimmuusperiaatteen.

Jonkin verran aikaisemmin, heinäkuussa 1946, oli Helsingissä perustettu Suomalais-Neuvostoliittolainen kauppakamari edistämään keskinäisen kaupan kehitystä.

Suotuisan poliittisen ja kaupallisen ilmapiirin luominen NL:n ja Suomen välisissä suhteissa salli toteuttaa olemassaolevat taloudellisen yhteistyön edellytykset.

Vv. 1945—1947 Suomen ja NL:n välistä kauppaa hallitsivat elintarvikkeiden raaka-aineet ja puolivalmisteet. NL:sta tuotiin pääasiassa viljaa, kiinteitä ja nestemäisiä polttoaineita, sokeria, rautametalleja, lannoitteita sekä tekstiiliraaka-aineita. NL:oon vietiin Suomesta puu- ja paperitavaraa.

Vv. 1947—50 keskinäisen kaupankäynnin rakenteessa tapahtui tuntuvia muutoksia: Suomesta vietiin uusia lajinimikkeitä: teollisuuskalustoa, aluksia ja rautametallivalmisteita. Neuvostoliitosta tuotiin henkilöautoja, koneita, kalustoa ja metalleja.

Suomen ja NL:n väliset taloudelliset suhteet ovat vuodesta 1951 alkaen kehittyneet pitkäaikaisten tavaranvaihto- ja maksusopimusten pohjalla. Nämä 5-vuotiset runkosopimukset ovat antaneet molempien maiden tuotantolaitoksille mahdollisuuden ennakolta arvioida tuotannon kehityksen useiksi vuosiksi eteenpäin. Sopimukset takaavat molemmille osapuolille tuotteiden luotettavan menekin, millä on suuri merkitys kapitalististen maailmanmarkkinoiden suhdannevaihteluiden oloissa.

Juuri tämä pitkäjännitteisyys on eräs niistä laadullisista ominaisuuksista, jotka tekevät sosialististen maiden kanssa käymämme kaupan erikoisen edulliseksi. Etua tästä kaupan pitkäjännitteisyydestä on luonnollisesti "idänkauppaa" käyville kapitalisteille, mutta erikoisen tärkeä ulkomaankaupan vakavuus on työväenluokalle, sillä juuri työläiset sekä teollisuuden että metsätalouden piirissä joutuvat kantamaan raskaimman taakan kysynnän aika ajoin tapahtuvasta vähentymisestä maamme läntisillä vientimarkkinoilla. Kapitalismin maissa ajoittain toistuvat laskukaudet heijastuvat näin meillekin ja aiheuttavat työttömyyttä niin vientiteollisuuden piirissä kuin myös sellaisilla aloilla, jotka toimittavat vientiteollisuudellemme raaka-aineita ja puolivalmisteita. Työttömyys taas auttaa kapitalisteja näiden pyrkiessä alentamaan työläisten palkkoja tai ainakin estämään niiden nousun.

Jos vertaamme Neuvostoliiton talouden kasvua tärkeimpiin kapitalistisiin maihin, havaitsemme, että ero on todella merkittävä. Vuosien 1918—1966 välisenä aikana ovat teollisuuden kasvun vuotuiset keskiarvot seuraavat: Neuvostoliitossa 9,9 %, Yhdysvalloissa 3,7 %, Ranskassa 3,7 %, Länsi-Saksassa 3,4 % ja Englannissa 2,1 %.

Tämä talouden nopea laajeneminen antaa huomattavat mahdollisuudet maastamme tapahtuvan viennin lisäämiselle. Sodan jälkeisinä vuosina on NL:n koko ulkomaankauppavaihto kasvanut keskimäärin 13,2 % vuodessa, yhteiskunnallisen tuotannon kasvun ollessa 10,4 %.

Vv. 1946—1950 vuotuinen tavaranvaihto maittemme välillä oli suunnilleen 80 milj. ruplaa. Tämän hetken näkymien mukaan vuoden 1970 tavaranvaihdon tulisi vastata noin 500 milj. ruplaa. Seuraavat luvut kuvaavat Suomen ja NL:n kaupallisten suhteiden kehitystä:

TAVARANVAIHTO SUOMEN JA NL:n VÄLILLÄ (miljoonissa ruplissa)

	1946	1955	1960	1965	1967	1969	1970*)
Kauppavaihto	62	211	264	408	461	501	494
Vienti	30	96	134	191	220	236	254
Tuonti	32	115	138	217	241	265	240

*) Odotettavissa oleva määrä

Viime vuonna tavaranvaihto NL:n ja Suomen välillä lisääntyi entisestään. Siitä huolimatta viime vuosina on ollut havaittavissa NL:n ominaispainon supistuminen Suomen ulkomaankaupassa. Vielä vuonna 1968 Neuvostoliitto oli toiseksi suurin kauppakumppanimme. Noususuhdanteesta johtuva kaupankäynnin voimakas lisääntyminen kapitalististen maiden kanssa on tänä vuonna pudottanut NL:n neljännelle tilalle.

Neuvostoliiton kanssa käytävän kaupan merkityksestä Suomen talouselämälle voisi todeta, että viime vuosina esim. noin 2/3 Suomen laivanrakennusteollisuuden ja koneenrakennuksen tuotteista viedään NL:oon. NL ostaa noin 70 % Suomen vientiin tar-

koitetusta kaapelituotannosta, hyvin huomattava osa tekstiili-, vaatetus- ja jalkineteollisuuden tuoteista sekä 30 % karjataloustuotteista, mikä myös osaltaan helpottaa maamme vaikeata ylituotanto-ongelmaa. NL ostaa vuosittain suunnilleen 70—80 milj. ruplan arvosta Suomen perinteisiä vientitavaroita.

Toisaalta Suomi kattaa NL:sta tapahtuvan tuonnin avulla noin 1/3 raaka-ainetarpeestaan, ja eräissä tapauksissa huomattavasti enemmänkin. Esim. öljy- ja öljytuotteiden toimitukset tyydyttävät Suomen tarpeet suunnilleen 80—85 prosenttisesti ja sokerin tarpeen 90—95 prosenttisesti. Neuvostoliitosta tuodaan huomattava määrä kiinteää polttoainetta, puutavaraa, puuvillaa, rauta- ja muita metalleja, erilaisia lannoitteita jne.

Vuonna 1950 allekirjoitettu viisivuotinen kauppa- ja maksusopimus oli maailman ensimmäinen sosialistisen ja kapitalistisen maan välillä allekirjoitettu tämänkaltainen pitkäaikainen kauppasopimus.

Sosialististen maiden kanssa käymämme kaupan bilateralisuudesta, kahdenkeskeisyydestä, johtuu, että tämä kauppa on vaikuttanut vahvistavasti maamme maksutaseeseen. Kauppasopimusten bilateraalisuudesta nimittäin seuraa, että tuonti ja vienti pitemmällä aikavälillä tasoittuu, eikä suurta pysyväistä kauppataseen ali- tai ylijäämäisyyttä näin ollen sosialististen maiden kanssa pääse syntymään.

Tunnettua on, että kauppataseemme koko 1960-luvun oli, yhtä vuotta lukuunottamatta, alijäämäinen ja että tämä kauppataseen alijäämäisyys on ollut yksi suurpääoman (ja myös sos.dem. puolueen oikeistojohtajien perustelu "kulutuskysynnän rajoittamisen" politiikalle, joka on merkinnyt mm. työtätekevän väestön verotaakan lisäämistä ja nimellispalkankorotusten rajoittamista tulopolitiikan puitteisiin.

Vaikka kansandemokraatit ovat tehneet lukuisia ehdotuksia kauppataseen vajauksen pienentämiseksi työväestön elintasoa alentamatta (mm, säännöstely länsituonnille, tuonnin suuntaaminen sosialistisiin maihin), näitä esityksiä ei ole otettu huomioon. Niinpä kauppataseen vajaus on jälleen noussut n. 600 miljoonaan markkaan (heinäkuu 1970) eikä devalvaatiosta ole kulunut edes kolmea vuotta.

Suurpääoman poliittisista syistä johtuva haluttomuus käydä kauppaa — etenkin tuontikauppaa — Neuvostoliiton kanssa vaikeuttaa ratkaisevasti pysyvän ratkaisun löytämistä maamme kauppataseen tasapainottamiseksi.

Vientikauppamme tasainen ja jatkuva lisääminen edellyttäisi viennin suuntaamista sosialistisiin maihin. Tätä ei kuitenkaan voi tapahtua, ellemme samalla vastaavasti laajenna tuontiamme näistä maista. Talouselämässämme valtaa pitävien haluttomuus lisätä sosialistisista maista tehtäviä hankintoja ja vastaavasti vähentää länsivaluutalla tuotavien tavaroiden ostoa osoittaa, kuinka kansantaloutemme kehittämisen edut ovat jyrkässä ristiriidassa pienen monopolikapitalistiryhmän etujen kanssa.

Suurpääoman lehdistön harjoittama Neuvostoliitosta tapahtuvan tuonnin mustamaalaaminen on esimerkki siitä, mitä lehdistön "vapaus" kapitalismin oloissa tarkoittaa. Erityisen kärkevä tämä maamme työtätekevän väestön etujen vastainen propagandakampanja on ollut, kun on neuvoteltu pitkälle jalostettujen tavaroiden, kuten sähköveturien ja atomivoimalan hankkimisesta NL:sta.

Neuvostoliitosta tapahtuvan tuontimme rakenne on sellainen, että voidaan pitää hyvin perusteltuna, jos neuvostoliittolaiselta taholta annetaan ymmärtää kaupan kasvamisen edellytyksenä olevan teollisuustuotteiden osuuden lisääminen. Raaka-aineiden osuus NL:sta tapahtuvassa tuonnissamme on jo kauan ollut n. 85 %, kun taas meidän viennistämme n. 85 % on ollut valmista tavaraa. Kauppasopimustemme kiintiöt neuvostoliittolaisten koneiden ja laitteiden Suomen tuonnin osalta ovat jo usean vuoden ajan jääneet säännöllisesti täyttämättä. Tavallisesti näiden tavaroiden tuonti on jäänyt alle 50

% sopimusten edellyttämistä vuosikiintiöistä. Neuvostoliitto on tekniikan alalla maailman kärkimaita, mutta NL:n osuus maahamme tapahtuvasta koneiden ja laitteiden tuonnista on alle 2 %!

Uutena askeleena suomalais-neuvostoliittolaisten taloussuhteiden kehittämisessä on keväällä 1967 perustettu suomalais-neuvostoliittolainen pysyvä hallitusten välinen talousyhteistyökomissio. Komission suorittaman työn pohjalta on mm. allekirjoitettu sopimus maiden välisestä maantieliikenteestä sekä suurhotellin rakentamisesta Tallinnaan suomalaisen urakoitsijan toimesta. On myös allekirjoitettu sopimus, jonka mukaan NL osallistuu Suomen ensimmäisen atomivoimalan rakentamiseen. Kaupallisella neuvottelutasolla on kysymys kaasujohdon rakentamisesta ja kaasun toimittamisesta NLsta Suomeen. Tällä hetkellä neuvotellaan myös mm. suomalaisten toiminimien käyttämisestä Leningradin alueella sijaitsevan Svetogorsgin selluloosa- ja paperikombinaatin laajentamisessa sekä Pääjärven metsäteollisuuspiirin rakentamisessa Karjalan autonomisessa tasavallassa.

Uusi askel 1960-luvulla oli myös rajakaupan aloittaminen toisaalta Suomen ja toisaalta Leningradin, Karjalan autonomisen tasavallan, baltiamaiden sekä Arkangelin ja Murmanskin piirien välillä. Sopimus suomalaisten kalastajien mahdollisuuksista käyttää hyväkseen NLn aluevesiä on myös osaltaan vaikuttanut edistävästi maittemme välisten ystävyyssuhteiden kehittymiseen.

Mahdollisuudet kaupankäynnin lisäämiseksi Neuvostoliiton kanssa riippuvat ratkaisevasti siitä, kuinka paljon pystymme lisäämään sieltä tapahtuvaa — erikoisesti koneiden ja laitteiden — tuontia. Suuret mahdollisuudet tuonnin lisäämiseen antavat toisen atomivoimalan rakentaminen Loviisaan, yhteistyö rautateiden sähköistämisessä ja metron rakentamisessa, ilmailuliikenteen tulevat hankinnat sekä tuotantolaitosten välinen tieteellis-tekninen yhteistyö.

PETTERI BAER

N-liiton kehitysapu

Neuvostoliitto aloitti järjestelmällisen kehitysavun antamisen vuonna 1954. Ensimmäiset valtiot olivat Afganistan ja Intia, ja nykyisin myöntää Neuvostoliitto kehitysapua yli 70 Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maalle.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän antama kehitysapu on osa näiden maiden ja kolmannen maailman maiden taloudellisten suhteiden kokonaisjärjestelmästä ja niitä on syytä tarkastella tätä taustaa vasten. Neuvostoliiton kehitysapu (ja kauppa) auttaa kolmannen maailman maita kehittämään perusteollisuuttaan. Apu suuntautuu teollisen perustan luomiseen: rauta- ja terästehtaisiin, muiden metallien ja kemikaalien jalostukseen, voimaloiden rakentamiseen, öljyteollisuuteen ja vähemmän teollistuneissa maissa kastelujärjestelmiin sekä maataloustuotteiden jalostamiseen.

Toiseksi. Neuvostoliiton apu auttaa nuoria kansallisvaltioita lujittamaan riippumattomuuttaan sekä vastustamaan kapitalististen maiden taloudellista painostusta. Hyvän esimerkin tästä tarjoaa vaikkapa YAT:n poliittinen kehitys.

Kolmanneksi. Kohteet, jotka rakennetaan sosialistisen maailmanjärjestelmän avustuksella ovat valmistuttuaan kokonaisuudessaan ja varauksetta avustusta saaneen maan omaisuutta. "Yhteistyö sosialististen maiden kanssa ja näiden maiden antama apu ei koskaan

ole johtanut millään tavoin orjuuteen. Voidaan siis todella puhua avusta", toteaa ranskalainen tutkija Pierre Jalee kirjassaan "The Pillage of the Third World". Se, että sosialistisen maiden avustuksella rakennetut tuotantolaitokset eivät tule yksityisten kapitalistien tai monopoliryhmittymien vaan valtion omistukseen, vahvistaa talouden julkista sektoria näissä maissa ja edistää siten niiden sosiaalista kehitystä.

Yli puolet Neuvostoliiton kehitysavusta on suunnattu kolmannen maailman maiden raskaan teollisuuden kehittämiseen, terästehtaiden, erilaisia koneita valmistavien tuotantolaitosten ja voimalaitosten rakentamiseen. Avun rakenne on kolmannen maailman maiden toiveiden mukainen. Riippumattoman kansallisen teollisuuden kehittämiseksi ne tarvitsevat kotimaista jalostusteollisuutta, niiden on kohotettava teollisuus- ja maataloustuotteiden jalostusastetta sekä työn tuottavuutta.

Tyypillistä Neuvostoliiton kehitysavulle on valtiollisen sektorin vahvistaminen — kehitysmaiden toivomusten mukaisesti. Valtiollisella sektorilla on tärkeä merkitys nuorten kansallisvaltioiden taistelussa taloudellisen riippumattomuuden puolesta. Julkisen sektorin tärkeys korostuu varsinkin niissä maissa, joissa kansallinen porvaristo on heikko tai lähes olematon. Tällaisissa olosuhteissa vain valtio kykenee kokoamaan riittävästi pääomia perusteollisuuden ja suurten teollisuuslaitosten luomiseksi.

Myöntäessään lainoja kehitysvaltioille Neuvostoliitto ei aseta minkäänlaisia ehtoja. Neuvostoliitto myönsi vuoteen 1968 mennessä luottoja 3,5 mrd ruplaa. Suurimmat luottojen (avun) saajat ovat olleet YAT, Brasilia ja Algeria.

Itsenäistymisensä jälkeen ovat monet kehitysmaat kääntyneet kapitalististen maiden puoleen saadakseen avustusta elintärkeiden teollisuuskohteiden rakentamiseen, mutta turhaan. Ilman Neuvostoliiton ja sosialistisen maailmanjärjestelmän tukea ei YAT olisi rakentanut Assuanin patoa, Intian viisivuotissuunnitelmat olisivat jääneet vaille pohjaa eikä se olisi saanut teknisesti huippuluokkaa olevia terästehtaitaan. Samoin esim. Persia neuvotteli noin kolmekymmentä vuotta Länsi-Saksan kanssa terästehtaan rakentamisesta kunnes Neuvostoliiton lainoituksen turvin tehdas rakennettiin.

Lainojen vuotuinen korko on 2,5—3 pros. ja korkoa maksetaan vasta sitten kun lainoja todella käytetään ts. korkoa ei peritä heti sopimuksen solmimisen jälkeiseltä ajalta. Samoin ei Neuvostoliitto peri lainoja kuoletettaessa kirjanpito-, hallinto ym. kustannuksia.

Kuoletusaika on yleensä kaksitoista vuotta ts. rakennettu teollisuulaitos on jo kerinnyt maksaa itse itsensä kun sitä varten otettua lainaa aletaan kuollettaa. Kuoletukset eivät siis rasita avunsaajamaan talouselämää. Neuvostoliitto ei vaadi lainoja kuoletettavaksi ulkomaisessa valuutassa vaan hyväksyy kuoletukset ao. maan perinteisten vientitavaroiden toimituksina. Tämä on omiaan laajentamaan kehitysmaiden vientiä ja kauppaa sosialististen maiden pulavapaille markkinoille. Kun esim. Bhilain terästehdas rakennettiin kuoletti Intia Neuvostoliitolta saamansa lainan perinteisillä vientitavaroillaan, joita läntiset monopoliyhtymät diskriminoivat maailmanmarkkinoilla. Intian ja sosialististen maiden kauppa onkin laajentunut voimakkaasti, Intia on luonut pohjan raskaalle teollisuudelleen ja solminut pitkäaikaisia molemmille osapuolille edullisia sopimuksia sosialististen maiden kanssa.

Neuvostoliitto antaa myös ilmaista apua kehitysmaiden terveydenhoidon järjestämiseen ja teknisen henkilökunnan puutteen poistamiseen. Avun turvin on rakennettu sairaaloita Nepaliin, Somaliaan, Kambodshaan, vain muutamia mainitaksemme. YK:n kautta vuosittain annettu koulutusapukin kohoaa miljooniin rupliin. YAT:ssa on rakennettu Neuvostoliiton avustuksella 40 oppilaitosta, joista on jo valmistunut 25 000 opiskelijaa.

1960-luvun puolivälissä oli Neuvostoliitolla lähes 10 000 asiantuntijaa eri kehitysmaissa. Neuvostoliiton projektit kehitysmaissa

palvelevat myös ammattitaitoisen työvoiman kouluttamista. Esim. Bhilain terästehdasta rakennettaessa koulutettiin 5 000 intialaista teknikkoa ja ammattitaitoista työläistä, Assuanin padon rakentamisessa kouliintui 8 000 ammattimiestä ja työnjohtajaa ja Afganistanissa on neuvostoeksperttien johdolla liki 30 000 ihmistä saanut ammattitaidon.

Khaled Mohie El-Din, huomattava egyptiläinen poliitikko on todennut: "Valkoinen mies edusti Afrikassa pitkään orjuutta ja riistoa. Tilanne on kuitenkin muuttunut täysin sen jälkeen kun sosialistiset maat syntyivät ja ryhtyivät rakentamaan tasavertaisuudelle ja molemminpuoliselle kunnioitukselle rakentuvia suhteita. Silloin afrikkalaiset tutustuivat uudenlaiseen valkoihoiseen, reiluun kumppaniin ja ystävään, joka auttaa afrikkalaisia saavuttamaan vapauden, riippumattomuuden ja astumaan yhteiskunnallisen edistyksen tielle."

Sosialismin ja kapitalismin välisen luokkataistelun kärjistyminen vaikuttaa ns. kolmannen maailman sisäisiin voimasuhteisiin. Sosialistiset valtiot näkevät Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansoissa historialliset liittolaisensa ja antavat niille kaiken tukensa ja apunsa niiden taistelussa kansallisen vapautumisen ja sosiaalisen edistyksen puolesta.

Erityisen suuri on Neuvostoliiton sosialistisille valtioille myöntämä kehitysapu. Mongolian, Korean ja Vietnamin kansantasavalloissa on Neuvostoliiton avustuksella rakennettu yli 270 tuotantolaitosta.

Sosialististen maiden tuki kolmannelle maailmalle ei rajoitu imperialismin painostamiseen diplomaattisin keinoin. Sosialistisen maailmanjärjestelmän sotilaallinen ja taloudellinen mahti rajoittaa imperialismin toimintamahdollisuuksia, takaa nuorten kansallisvaltioiden itsenäisyyden ja lisää niiden mahdollisuuksia valita oma kehitystiensä.

Neuvostoliitto ja sosialistinen maailmanjärjestelmä pitää kansainvälisenä velvollisuutenaan kansallisten vapautustaistelijoiden ja imperialististen aggressioiden uhrien tukemista. Neuvostoliiton avun arvo tunnetaan hyvin Vietnamissa, Lähi-idässä, Angolassa, Mosambikissa, Guineassa (Bissau), Etelä-Afrikassa ja monissa muissa maissa.

Näin neuvostokansa toteuttaa Leninin ohjetta: ohjatkaamme Aasian ja Afrikan kansat koneiden aikakauteen, demokratiaan ja sosialismiin.

HEIKKI OLLIKAINEN

N:liiton ay-liike

Suomen ja Neuvostoliiton ammatillisten keskusjärjestöjen yhteisen toimikunnan kokouksien ja niissä vahvistettujen, myös ammatiliittoja koskevien yhteistyöohjelmien perusteella kuulee varsin usein korostettavan näiden molempien maiden ammatillisten järjestöjen esimerkiksi kelpaavaa kanssakäymistä. Kieltämättä tässä on enimmäkseen myönteisiä piirteitä, mutta ainakin suomalaisen osapuolen, Neuvostoliitossa vierailevien ammattiyhdistysjohtajien ja valtuuskuntien jäsenten kuulemaa, näkemää ja kokemaa julkistetaan suhteellisen harvoin päivä- ja ammattiliittolehtien palstoilla. Ehkäpä tästä puutteesta tai mistäpä muusta johtuen tietämättömyys ammatillisten järjestöjen asemasta ja tehtävistä neuvostoyhteiskunnassa on kohtuuttoman yleistä. Tämän vuoksi väitteet ammatillisten järjestöjen sidonnaisuudesta neuvostovaltioon valtaavat helposti tilaa ihmisten käsityksissä meilläkin.

Jälempänä neuvostoyhteiskunnan ammatillisista järjestöistä ei pyri olemaan täydellinen selvitys. Eräät piirteet ovat kuitenkin esittelyn kannalta tarpeen.

Neuvostoliiton ammatilliset järjestöt huolehtivat työtätekevien toimeentulon ja työolosuhteiden jatkuvasta parantamisesta. Ne

osallistuvat taloudellisten ja poliittisten tehtävien toteuttamiseen, aktivisoivat työläisiä ja toimihenkilöitä myös talouselämän eri aloilla, kuten tuotannon, kaupan, liikenteen yms. tehtävien suunnitteluun, kehittämiseen ja johtamiseen. Ne huolehtivat jäsenistönsä kasvattamisesta ja kulttuuritason kohottamisesta. Työoikeuden ja työväensuojelua koskeva lainsäädäntö kehitellään pääosiltaan ammatillisten järjestöjen piirissä.

Lisäksi voidaan todeta, että ammatilliset järjestöt suorittavat tehtäviä, jotka luonteensa vuoksi kuuluisivat valtiolle. Tätä "valtioolemusta" korostaa myös se, että ammatilliset järjestöt hoitavat yhteiskunnan sosiaalivakuutuksen, valvovat työ- ja työturvallisuussäädännön noudattamista, sovittelevat työriitoja jne. Ammatilliset järjestöt ovat kuitenkin työläisten ja toimihenkilöiden etujärjestöjä ja joiden vastapuolena ovat tuotantolaitosten ja valtakunnallisten sekä alueellisten talous- yms. virastojen johtoelimet. Ns. "valtiolliset" tehtävät ovat vain omiaan korostamaan ammatillisten järjestöjen merkitystä työväen etujen puoltajina neuvostoyhteiskunnassa. (Eikö olisi Suomessakin?)

Neuvostoliiton ammatillisten järjestöjen jäsenmäärä on noin 90 miljoonaa. Ammattiosastoja on lähes 600.000 ja ammattiliittoja 24. Järjestöperiaatteena on teollisuusliittoperusta, joka merkitsee, että ammatista riippumatta samassa tuotantolaitoksessa tai muussa työpaikassa työskentelevät työläiset ja toimihenkilöt ovat saman liiton jäseniä.

Ammatillisten järjestöjen kaikki johtoelimet valitaan suljetuin lipuin suoritettavalla äänestyksellä. Ammattiliittojen keskusneuvoston edustajakokous kokoontuu vähintäin joka neljäs vuosi ja ammattiliittojen kokoukset vähintäin joka toinen vuosi. Ammattiosastojen, piiri-, kaupunki-, alue- yms. toimikunnat valitaan vain vuodeksi.

Ammatillisten järjestöjen yhteistyöelimiä toimivat aina paikalliselta tasolta — liittotasavaltojen ja valtakunnalliselle tasolle asti ammattiliittoneuvostot. Niiden tehtävänä on yhdistää voimat toteuttamaan niin työväkeä kuin koko neuvostoyhteiskuntaa koskevia tavoitteita.

Suurimmilla ammatillisilla perusjärjestöillä on palkatut toimihenkilönsä. Noin 96 % ammattiosastoista toimii valittujen luottamushenkilöiden aktiivisuuden varassa ja suurin osa kaupunki- ja piirijärjestöistä hoitaa tehtävänsä ilman palkattua työvoimaa. Tämä on mahdollista kun noin 8 miljoonaa ammatillisesti järjestynyttä osallistuu aktiivisesti sekä järjestönsä että yhteiskunnallisen elämän muiden tehtävien suorittamiseen. Ammattiliittoaktiiveista on noin 40 % naisia.

Jokainen ammattiliittoon kuuluva maksaa sisäänkirjoitusmaksuna 1 % palkastaan ja jäsenmaksu on myös 1 %. Jäsenmaksuista jää ammattiosastolle 75 %.

Palkkojen korotuksista ja muista työehdoista sovitaan valtakunnallisella tasolla ammattiliittojen ja valtion työvirastojen välisissä neuvotteluissa. Varsinainen työehtosopimus tehdään kuitenkin työpaikkakohtaisena. Tällainen työehtosopimus sisältää

1) Sopimuksen ammattiosaston ja työpaikan johdon välillä siitä miten työpaikka vastaa osaltaan valtakunnallisen suunnitelman toteuttamisesta, tieteen ja tekniikan soveltamisesta, raskaiden työsuoritusten koneistamisesta, raaka- ja apuaineiden säästämisestä, tuotteiden laadun ja kannattavuuden parantamisesta jne. Tähän sisältyy myös työnjohdon velvoitteet työorganisaation parantamisesta, työväen ammatti- ja täydennyskoulutuksen kehittämisestä yms.

2) määräykset perustuntipalkoista (kuukausipalkasta), urakka- ja aikatyöntekijäin sekä muiden ammattiryhmien palkkausperusteista, erityiskorvauksista ja -palkkioista kannustamaan laadullisesti ja määrällisesti esimerkillisiin työsuorituksiin

3) työolosuhteiden parantaminen, työturvallisuus, lääkintä- ja terveydenhuolto, parantolahoito, lasten kesäleiritoiminta yms.

4) toimenpiteet asuintalojen, lastenseimien ja -tarhojen, työpaikkaravintoloiden, työpai-

kan sosiaalisten tilojen kehittämisestä ja laajentamisesta sekä uudisrakennustöistä näillä aloilla. Tähän sisältyy toiselta puolen ammattiosaston sitoumukset mm. kulttuuri-, kasvatus- ja urheilutoiminnan kehittämisestä.

Ammatillisen järjestön itsenäistä asemaa neuvotteluyhteiskunnassa on omiaan korostamaan se, että ainuttakaan työntekijää ei saa työpaikastaan erottaa ilman ammattiosaston suostumusta. Sitävastoin ammattiosastolla on oikeus vaatia työpaikan johtajan erottamista jos hän on osoittautunut virkavaltaiseksi, ei noudata työehtosopimusta tai muulla tavoin esiintyy hankalasti eikä hallitse tehtäväänsä.

Tuotantokomiteoilla on oma sijansa työpaikoilla. Niiden jäsenet osallistuvat täysivaltaisina päätöksentekoon komiteoiden piiriin kuuluvien asian ratkaisuissa. Työpaikan johto on velvollinen antamaan selostuksensa niille kaikista työpaikan toimintaa koskevista kysymyksistä ja velvollinen toimeenpanemaan tuotantokomitean tekemät päätökset.

Kun meillä Suomessa on viimeaikoina suhteellisen vilkkaasti keskusteltu ammatillisten järjestöjen asemasta, vastuusta, suhteista työväen poliittisiin ym. järjestöihin, valtiovaltaan ja työnantajiin sekä tehty aloitteita työpaikkademokratiasta, -terveysolojen parantamisesta, niin tähän keskusteluun voisi antaa väriä objektiivinen vertailu kapitalistisen ja sosialistisen maan ammatillisten järjestöjen asemasta, oikeuksista ja tehtävistä. Ehkäpä yhtenäisemmän ja perusteellisemman aineiston kerääjä ja muokkaaja löytyy tämän lehden lukijakunnasta. Hän tai he saavat varmasti julkisuutta ainakin ammattiliittolehdistön avulla.

VEIKKO HAUHIA

SEV, CMEA, COMECON

Automaatio, atomivoiman käyttöönotto, elektroniikka, automaattinen tietojenkäsittely; tieteellistekninen vallankumous on aiheuttanut tuotantovälineissä kehityksen, joka pakottaa yksityiset maat yhteistyöhön sekä teknisellä että taloudellisella alalla. Kehitys on väistämätön riippumatta siitä onko maan tuotantotapa kapitalistinen vai sosialistinen; sen sijaan yhteistoiminnan muodot ja sisältökin poikkeavat ratkaisevasti toisistaan.

TALOUDELLISEN KESKINÄISAVUN NEUVOSTO

21 vuotta sitten, tammikuussa 1949 perustivat kuusi sosialistista maata: Bulgaria, Unkari, Puola, Romania, Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia, Taloudellisen keskinäisavun neuvoston, SEVin. Järjestöön liittyi sen perustamisvuonna Albania, vuonna 1950 Saksan demokraattinen tasavalta sekä 1962 Mongolian kansantasavalta. Vuodesta 1962 lähtien ei Albania enää ole ottanut osaa järjestön toimintaan. Tarkkailijoina järjestön toimintaan ovat osallistuneet seuraavat sosialistiset maat: Korean demokraattinen kansantasavalta. Vietnamin demokraattinen tasavalta, Kuuban tasavalta ja Kiinan kansantasavalta.

SEVin perustaminen tapahtui aikana jolloin länsimaat sovelsivat hyvin tiukkoja kauppa-rajoituksia sosialistisiin maihin. Keskinäisen kaupan kehittäminen oli ainoa mahdollisuus sodasta huomattavasti kärsineiden maiden kansantalouksien nopeaksi kehittämiseksi. SEV on maailman tämän hetken pääristiriidan, kapitalismin ja sosialismin välisen ristiriidan hedelmä.

1) Venäjänk. Sovet Ekonomitseskoi Vzaimopomostsi lyh. SEV (jota käytän) Englannink. Council for Mutual Economic Assistance lyh. CMEA tai COMECON.

PÄÄMÄÄRÄT

SEVin päämääränä on, kuten sen säännöissä sanotaan: "edistää neuvoston jäsenmaiden voimien yhdistämisen ja koordinoinnin kautta kansantalouden suunnitelmallista kehittämistä, taloudellisen ja teknisen edistyksen jouduttamista näissä maissa, teollisesti heikommin kehittyneiden maiden teollisuustason kohottamista, työn tuottavuuden jatkuvaa kohottamista ja neuvoston jäsenmaiden kansojen elintason tasaista kohoamista".

Erikoisen tärkeänä osana SEVin toiminnassa on ollut tuotannon jatkuva erikoistuminen ja kooperaatio. Pyrkimyksenä on supistaa eri maissa valmistettua tuotevalikoimaa ja siten saavuttaa kaikki suurimittaisen sarjatuotannon edut täysimääräisinä. Käytännössä tämä on ilmennyt mm. siten että vuosien 1958 ja 1965 välisenä aikana hyväksyivät SEVin elimet yhteensä 36 koneenrakennusta koskevaa erikoistumissuositusta, jotka koskivat noin 1800 koneenrakennuksen tuotelajia. Suositusten mukaan keskittyy masuunikaluston valmistus Puolaan, Tšekkoslovakiaan ja Neuvostoliittoon; hiiliteollisuuskaluston DDR:ään, Neuvostoliittoon, Puolaan ja Tšekkoslovakiaan; alumiiniteollisuuden Unkariin ja Neuvostoliittoon; nahka- ja jalkineteollisuuskaluston vain Tšekkoslovakiaan jne.

Kansainvälisen työnjaon toteuttaminen alueella, joka on 18 % maailman pinta-alasta, ja jonka väestö on 10 % maailman väestöstä, ei ole ollut aivan kitkatonta. Tuotantovoimien mahdollisimman tehokas hyväksikäyttö edellyttää tuotannon uudelleen suuntaamista, joidenkin tavaroiden valmistamisesta luopumista ja uusien tuotannon alojen rakentamista. Erityisesti Romania on katsonut kärsineensä SEVin sisäisestä työnjaosta. Kiista Romanian ja muiden SEV-maiden välillä on ilmennyt lähinnä veto-oikeuden käyttämisenä SEVin neuvoston kokouksissa sekä viimeksi jättäytymisenä uuden kansainvälisen investointipankin ulkopuolelle. Tilastot SEV-maiden taloudellisesta kehityksestä osoittavat kuitenkin melko selvästi että SEVin säännöissä mainittua periaatetta teollisesti heikommin kehittyneiden maiden teollistamisesta on pystytty melko hyvin noudattamaan. Ennen sosialismiin siirtymistään maatalousvaltaisimmat maat Bulgaria ja Romania ovat teollisuustuotannon kasvuprosenteissa varsin ylivoimaisia muihin jäsenmaihin verrattuna.

SEV-MAIDEN TEOLLISUUSTUOTANNON KASVU % VV: 1950—68

	1950	1955	1960	1965	1968
Bulgaria	100	190	397	691	982
Tšekkoslovakia	100	168	276	364	440
Unkari	100	186	267	386	471
DDR	100	190	292	390	468
Mongolia	100	126	303	499	634
Puola	100	212	338	508	642
Romania	100	202	340	649	917
Neuvostoliitto	100	185	304	458	592
SEV	100	189	306	457	585

SEVIN RAKENNE

SEVin tärkeimmät elimet ovat: Neuvosto, Toimeenpaneva komitea, pysyvät toimikunnat ja sihteeristö. Neuvoston kokous on SEVin korkein elin. Päätösten teko neuvostossa edellyttää täydellistä yksimielisyyttä. Neuvoston kokouksen muodostavat eri jäsenmaiden hallitusten nimittämät valtuuskunnat. Neuvoston kokoukset pidetään yleensä vuosittain vuorotellen kunkin jäsenmaan pääkaupungissa. Neuvoston ylimääräinen kokous pidetään mikäli kolmannes jäsenistä sitä vaatii.

Toimeenpaneva komitea muodostuu kunkin jäsenmaan valtuutetuista. Toimeenpaneva komitea kokoontuu tarpeen mukaan, esimerkiksi vuonna 1964 toimeenpaneva komitea kokoontui viisi kertaa. Komitean tehtävänä on Neuvoston kokousten välisenä aikana valvoa Neuvoston päätösten toteuttamista sekä valmistella Neuvoston tulevia kokouksia. Neuvoston kokous, toimeenpaneva komitea ja pysyvät toimikunnat hyväksyvät kukin toimivaltansa puitteissa suosituksia ja

tekevät päätöksia. Näiden elinten päätökset eivät kuitenkaan sido jäsenmaita ennenkuin asianomaisen maan omat elimet sen ovat hyväksyneet. Samoin voivat jäsenmaat jäädä sellaisten toimintojen ulkopuolelle jotka eivät niitä kiinnosta, mikä olisi täysin mahdotonta esimerkiksi EEC:ssä.

SEVin sihteeristön muodostaa sihteeri ja hänen apulaisensa. Sihteeri on SEVin korkein virkamies, joka edustaa järjestöä esimerkiksi kansainvälisissä järjestöissä. Sihteeristön tehtävänä on paitsi Neuvoston ja toimeenpanevan komitean päätösten toteuttaminen myös erilaisten selvitysten laatiminen.

Varsinaista käytännön yhteistoimintaa jäsenmaiden välillä hoitavat pysyvät toimikunnat, joita tällä hetkellä on 23 kappaletta. Pysyvät toimikunnat koordinoivat oman alansa taloudellista ja tieteellis-teknistä yhteistoimintaa. Toimikunnat kokoontuvat kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi kullakin toimikunnalla on oma sihteeristönsä. Pysyvien toimikuntien toimipaikat on sijoitettu eri jäsenmaiden pääkaupunkeihin.

Pysyvien toimikuntien ohella toimii SEVin yhteydessä erilaisia järjestöjä, kuten: Interkemia, Intermetall, öljyjohto Ystävyys, voimansiirtojärjestelmä Rauha, laakeriteollisuuden yhteistoimintajärjestö, yhteinen tavaravaunuvarikko, kansainvälinen yhteistoimintapankki, sekä tänä kesänä perustettu kansainvälinen investointipankki.

KANSAINVÄLINEN YHTEISTOIMINTAPANKKI

Vuoden 1964 alusta otettiin SEV-maissa käyttöön multilateraaliset siirtoruplissa tapahtuvat clearing-järjestelyt. Näitä järjestelyjä hoitamaan perustettiin Kansainvälinen yhteistoimintapankki.

Siirtorupla on raha, jonka kultasisältö on 0.987 412 gr puhdasta kultaa.* Clearing-järjestelyjen ohella pankin tehtäviin kuuluu toimitusluottojen myöntäminen. Pankin peruspääoma 300 miljoonaa vaihtoruplaa, näistä 10 % on kultana ja vaihdettavina valuuttoina. Toisin kuin esimerkiksi Maailmanpankissa ei Kansainvälisessä yhteistoimintapankissa äänioikeus perustu jäsenosuuden suuruuteen, vaan kullakin jäsenmaalla on pankissa yksi ääni; sekä Neuvostoliitolla, jonka osuus on 116 miljoonaa vaihtoruplaa, että Mongolialla, jonka osuus on kolme miljoonaa vaihtoruplaa.

Huolimatta multilateraalisen kaupankäynnin mahdollisuudesta tapahtuu suurin osa SEV-maiden kaupasta bilateraalisella pohjalla. Nykyisin suurimmat SEViä koskevat uudistusvaatimukset koskevatkin multilateraalisen kaupankäynnin kehittämistä sekä siirtoruplan uusimista.

KANSAINVÄLINEN INVESTOINTIPANKKI

Kansainvälinen investointipankki perustettiin Moskovassa viime heinäkuun 10:nä päivänä. Pankin jäseniä ovat, Romaniaa lukuunottamatta, kaikki SEVin jäsenmaat. Romaniakin on kuitenkin päättänyt ottaa osaa pankin toimintaan jollakin myöhemmin sovittavalla tavalla.

Pankin pääoma on 1000 miljoonaa ruplaa, joka vastaa noin 4600 miljoonaa Suomen markkaa. Pääomasta 70 % on ns. siirtoruplia ja 30 % vaihtokelpoisia valuuttoja ja kultaa. Pääomakiintiöt vastaavat kunkin jäsenmaan osuutta niiden välisessä kaupassa. Tärkeimmät ratkaisut pankissa edellyttävät täydellistä yksimielisyyttä, sensijaan vähämerkityksisemmät asiat voidaan päättää 3/4 äänten enemmistöllä.

Pankki myöntää jäsenilleen keskipitkiä 5 vuoden luottoja sekä pitkiä 15 vuoden luottoja. Luotonantopolitiikassaan pankki korostaa työnjakoa ja erikoistumista SEVin jäsenmaiden teollisissa yhteistyösuunnitelmissa. Samoin lainoituksella on tarkoitus tukea ainoastaan uusinta teknologiaa hyväkseen käyttäviä tuotantolaitoksia riippumatta siitä onko kyseessä alkutuotanto, puolivalmisteiden tuottaminen, lopputuotanto. Kuitenkin erityistä painoa on pantu tietokoneiden ja yleensäkin elektroniikan kehittämiselle.

* Suomen markan kultasisältö on 0.211590 gr

TALOUDELLINEN KEHITYS

SEV-maat ovat toisen maailmansodan jälkeen kasvaneet varsin huomattavaksi taloudelliseksi voimatekijäksi maailmassa. SEV-maiden väestö muodostaa 1/10 osan maailman väkiluvusta mutta tuottaa 32 % maailman teollisuustuotannosta. Kansantulon ja teollisuustuotannon kasvuvauhti SEV-maissa on huomattavasti nopeampi kuin kehittyneissä kapitalistisissa maissa.

SEV-maiden nopean taloudellisen kasvun perustana on ollut pitkälle menevä suunnitelmallisuus. Suunnitelmallisuus onkin mahdollistanut korkean investointitason. Esimerkiksi on arvioitu että Neuvostoliitto käyttää bruttokansantuotteestaan noin 25 % investointeihin kun USA:ssa vastaava luku olisi n. 20 %.

Tuotantovälineiden tuotannon osuus teollisuuden koko tuotannosta %

	1950	1960	1968
Bulgaria	38.2	47.2	53.2
Unkari	—	66.0	65.4
DDR	—	66.5	68.6
Puola	52.6	59.4	64.9
Romania	53.0	62.9	69.5
Neuvostoliitto	68.8	72.5	74.4
Tšekkoslovakia	48.6	58.4	37.4

Useat SEV-maat ovat kuitenkin saavuttaneet jo sellaisen investointitason, joka tuntuu pysyvän vakiona tai alenevan jonkin verran. Nopean investointien kasvun seurauksena on myös kulutustavaroiden tuotannon kasvu tapahtunut viime vuosina varsin nopeasti.

Kestokulutustavaroiden tuotanto SEV-maissa vv. 1950—1968 tuhatta kpl.

	1950	1960	1968	muutos % 1950—1968
Radiot	1,907	6,408	9,715	509
Televisiot	11.9	2,716	7,705	646
Pesukoneet	4.3	1,997	6,170	1,435
Jääkaapit	13.8	861	4,614	334
Autot	96.3	273	573	595

MAATALOUS

Useimmat SEVin jäsenmaista olivat sosialismiin siirtyessään maatalousvaltaisia. Sosialismi on merkinnyt näille maille voimaperäistä teollistumista. Tällä hetkellä kaikki SEVin eurooppalaiset jäsenmaat ovat ns. teollistuneita maita.

SEVin eurooppalaisten jäsenmaiden teollisuus- ja maataloustuotannon osuudet % vuosina 1950—1968

		Bulgaria	Unkari	DRR
Teollisuus	1950	47	68	82
	1967	61	74	83
Maatalous	1950	53	32	18
	1967	39	26	17

		Puola	Romania	Tšekkoslov.
Teollisuus	1950	67*	61	67
	1967	72	65	84
Maatalous	1950	33*	39	21
	1967	28	35	16

* 1960

Maatalouden kehitykselle SEVin jäsenmaissa on ollut ominaista ei niinkään tuotannon määrän lisääminen vaan tuotannon järki- ja voimaperäistäminen lähinnä koneellistamisen avulla. Näin maataloudesta on vapautunut riittävästi työvoimaa laajentuvaa teollisuutta varten. Maataloustuotannossa on kuitenkin tapahtunut varsin huomattavaa määrällistäkin kasvua ja useat SEVin jäsenet ovatkin varsin huomattavia maataloustuotteiden viejiä.

Maataloustuotannon kasvu SEVin jäsenmaissa 1950—1968 1950=100 prosenteissa

Bulgaria	228
Unkari	148
DDR	190
Puola	164
Romania	216
Neuvostoliitto	209
Tšekkoslovakia	139
kaikki	196

TIMO NÄSÄNEN

Kolme Aasian sosialistista valtiota

MONGOLIAN KANSANTASAVALTA

KOREAN DEMOKRAATTINEN KANSANTASAVALTA

VIETNAMIN DEMOKRAATTINEN TASAVALTA

MONGOLIA - ENSIMMÄINEN SOSIALISTINEN AASIASSA

Mongolian Kansantasavalta oli ensimmäinen Aasian sorretuista maista, joka liittyi uuteen sosialistiseen järjestelmään, jonka perustan Lokakuun suuri vallankumous oli luonut. Mongolian Kansan Vallankumouspuolueen johtamana ja Venäjän proletariaatin tukemana, kansan vallankumous saavutti voiton Mongoliassa vuonna 1921. Marraskuun 5 päivänä 1921 solmittiin ensimmäinen ystävyyssopimus Neuvosto-Venäjän ja Mongolian välille, jonka allekirjoittivat V. I. Lenin ja Sukhe Bator, Mongolian vallankumouksen johtaja.

Mongolian Kansantasavalta julistettiin vuonna 1924.

Vallankumouksen voittojen puolustamisessa ja uuden yhteiskunnan rakentamisessa Mongolian kansa on nauttinut muiden sosialististen maiden, etenkin Neuvostoliiton, valtavaa tukea. Mongolian edistyminen sosialismin tiellä on vakuuttava todiste siitä leniniläisestä opista, jonka mukaan takapajuiset maat voivat siirtyä sosialismiin ilman mitään kapitalistista vaihetta.

Mongolian Kansan Vallankumouspuolueen viidestoista kokous kesäkuussa 1966 hyväksyi neljännen puolueohjelman, joka hahmottelee Mongolian päätehtävää — sosialismin lujittamista ja siirtymistä lähitulevaisuudessa maatalousvaltaisesta maasta sosialististen tuotantosuhteiden teollisuusmaaksi.

"Yhden miljoonan tughrikin valtionbudgetti sekä pari telttaa ja katosta hallituksen laitoksia varten — tämä oli se materiaalinen pohja, jolta uuden talouden rakentaminen alkoi", on Mongolian pääministeri Jumzagijn Tsedenbal kuvannut taloudellisia olosuhteita Mongoliassa välittömästi vallankumouksen jälkeen.

Mongolian taloudellinen edistys on läheisesti sidottu muiden sosialististen maiden, etenkin Neuvostoliiton, veljelliseen apuun. Laajentamalla taloudellista yhteistyötä sosialististen maiden kanssa ja kehittämällä sosialistista työnjakoa Mongolia on rakentanut kansallisen taloudellisen kokonaisuuden. Kiina lopetti avunantonsa Mongolialle vuonna 1964.

TEOLLISUUS

Ennen vallankumousta Mongoliassa ei ollut kehittynyttä teollisuutta. Nykyään maa tuottaa yhtä paljon päivässä kuin vallankumousta edeltänyt Mongolia vuodessa. Teollisuus muodostaa nyt yli puolet kansantuotteesta. Teollisuustuotanto vuonna 1969 oli viisitoista kertaa suurempi kuin vuonna 1940.

Maan nykyisen viisivuotissuunnitelman mukaan, joka loppuu tänä vuonna, on ra-

* tughrig = noin 1 mk

kennettu 170 teollisuus- ja maatalouslaitosta, etupäässä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden avulla. Sosialistimaat auttavat Mongoliaa kehittämään öljy-, hiili- ja uraniumiteollisuutta, rakentamaan voimalaitoksia, puunjalostus- ja nahkatehtaita, teurastamoja jne. Ne avustavat maata myös geologisissa tutkimuksissa. Mongolia vuorostaan lisää vientiä — sekä teollisuus- että maataloustuotteiden — muihin sosialistimaihin.

Neuvostoliitto, Tshekkoslovakia ja Puola rakentavat yhdessä maan toisen teollisuuskeskuksen Darkhanin kaupungin ympärille (ensimmäinen oli pääkaupunki Ulan-Bator).

"Darkhan suunnitelma", sanoo pääministeri Tsedenbal, "on osoitus sosialististen maiden kansainvälisestä ystävyydestä ja veljellisestä yhteistyöstä."

Kuluvan viisivuotissuunnitelman, jonka päämääränä on sosialismin materiaalisen ja teknisen perustan luominen, kolmen ensimmäisen vuoden aikana 1966—68, Mongolia sijoitti 787,7 milj. tughrikia teollisuuteen ja rakensi yli 40 yritystä, joidenka tuotto ylittää 270 milj. tughrikia vuodessa. Teollisuuden bruttotuotanto nousi tänä aikana 25,7 %.

Mongolia on ollut Komekonin jäsen vuodesta 1962, ja vuonna 1967 pidettiin Komekonin yleiskokous Ulan-Batorissa.

MAATALOUS

Yhtä vaikuttavia muutoksia on kansanvallan aikana tapahtunut myös maataloudessa. Siirtyminen kollektivisoituun maatalouteen suoritettiin loppuun vuonna 1959. Viisivuotissuunnitelman kolmen ensimmäisen vuoden aikana sijoitukset maatalouteen ylittivät 607 milj. tughrikia.

Karjatalous on vielä Mongolian tärkein tuotantoala maataloudessa, mutta maanviljelys, jota ennen vallankumousta ei juuri ollut, kehittyy nopeasti ja muodostaa nyt viidenneksen maatalouden kokonaistuotannosta. Mongolia on jo istevarainen viljan suhteen.

Maatalouden ehkä suurin ongelma on valtavien laitumien keinokastelun kehittäminen ja lämmitettävien navettojen rakentaminen. Vuoden 1967 ankaran talven aikana kuoli 3 miljoonaa eläintä navettojen puutteeseen. Vuoteen 1969 mennessä oli kuitenkin jo 63 milj. hehtaaria laidunta keinokasteltu ja seitsemän vuoden sisällä pyritään saamaan kaikki karja lämmittäviin navettoihin.

Mongoliassa on kolme eri maatalousyritysmuotoa: maatalouden osuuskunnat, valtiotilat ja kone- ja karja-asemat.

Maatalousosuuskuntia on yli 300 ja ne peittävät yli 90 % maatalouden kokonaismaa-alasta. 47 % väestöstä työskentelee osuuskunnissa, jotka myös käsittävät 95 % karjasta ja 40 % viljelysalasta. Valtion tiloja on yli 30 ja kone- ja karja-asemia yli 70. Jokaisella maatalousyhteisöllä on oma voimalaitos, omat koulut, klubit, kylpylät, pesulat ja radioasemat.

1950-luvun puoliväliin saakka suurin osa maataloustyöntekijöistä oli yksityisiä paimentolaisia. 1957 ainoastaan 3 % heistä kuului osuuskuntiin. Ensimmäisten osuuskuntien tehtävä olikin osoittaa yhteisten pyrkimysten hyöty ja vuonna 1959 99,3 % paimentolaisista olikin jo liittynyt osuuskuntiin.

KANSALAISOIKEUDET

Maan sosiaaliset olot ovat viime vuosikymmenien aikana parantuneet valtavasti. Mongolian perustuslaki takaa jokaiselle kansalaiselle viisi perusoikeutta: oikeus työhön, vapaa-aikaan, vanhuus- ja sairausapuun, koulutukseen sekä miehen ja naisen tasa-arvoon.

SUHTEET NEUVOSTOLIITTOON

Mongolian Kansantasavalta oli 25 vuoden ajan Neuvostoliiton ainoa liittolainen. Neuvostoliiton ja Mongolian ystävyys- ja yhteistyösopimus solmittiin jo vuonna 1921. Sitä lujitettiin yhteisellä avunantosopimuksella vuonna 1936 ja se vahvistettiin uudelleen vuonna 1946. Mongolian ja Neuvostoliiton yya-sopimuksen uusimisen suoritti Neuvos-

toliiton puolelta Leonid Brezhnev Ulan-Batorissa vuonna 1966.

Mongolian puolustus on kuulunut Neuvostoliitolle jo vuodesta 1921, joka on puolustanut maata mm. japanilaisten hyökkäyksiä vastaan 1940 ja 1944. On keskusteltu myös siitä, että Mongolia liittyisi Varsovan liittoon.

ULKOPOLITIIKKA

Itsenäisyysjulistuksessaan syyskuun 14 päivänä 1921 Mongolian hallitus ilmaisi halunsa solmia suhteet eri maiden kanssa, tasavertaisen ja molemminpuolisen hyödyn pohjalla. Kapitalistinen maailma kuitenkin vastasi harjoittamalla politiikkaa, joka kehittyi imperialististen maiden yleiseksi politiikaksi viime vuosiin saakka — Mongolan itsenäisyyden kieltäminen.

Nykyään Mongolialla on poliittiset, taloudelliset ja kulttuurisuhteet monien kapitalististen maiden kanssa rauhanomaisen rinnakkaiselon politiikan perustalla. Mongolialla on diplomaattiset suhteet 44 maahan ja se on ollut YK:n jäsen vuodesta 1960.

Mongolian ulkomaankauppa on viime vuosina huomattavasti lisääntynyt. Vuonna 1940 maa kävi kauppaa ainoastaan Neuvostoliiton kanssa. Nykyään se käy kauppaa yli 30 maan kanssa, komekonmaiden kaupan muodostaessa 96 % koko ulkomaankaupasta.

Mongolian entinen ulkoministeri Mangalin Dugersuren totesi vuonna 1967: "Tilanteessa, jolloin maailmassa oli kaksi sosialistista valtiota — Neuvostoliitto ja Mongolian Kansantasavalta — koko vihamielisen kapitalistimaailman ympäröivänä, luotiin Mongolian ulkopolitiikan perusta: sosialististen valtioiden ystävyyden ja yhteistyön laajentaminen ja edistäminen, koko sosialistimaiden liiton sekä maailman kommunistien ja työväenluokan yhtenäisyyden vahvistaminen marxismi-leninismin periaatteiden mukaisesti." SUSANNE BJÖRKENHEIM

Takapajuisesta siirtomaasta kansallisen talouden rakentamiseen

36-vuotisen japanilaismiehityksen ajan oli Korean talouselämä täydellisesti alistettu palvelemaan Japanin imperialistisia päämääriä. Japanilaiset tekivät parhaansa säilyttääkseen Korean takapajuisena, puolifeodaalisena maatalousmaana, jonka itä- ja länsirannikolle rakennetuista tehtaista kuljetettiin raaka-aineet ja puolivalmisteet suoraan Japaniin. Suurin osa Korean tarvitsemista koneista tuotettiin Japanista, vähäinen raskas teollisuus oli keskittynyt maan pohjoisosaan, kevyt teollisuus taas viljantuotantoalueille etelään. Talouselämän yksipuolisuus ja vääristyneisyys ei johtunut ainoastaan tasapainottomuudesta teollisuuden ja maatalouden välillä, vaan myös maatalouden eri haarojen välisestä vinosuuntauksesta ja ennen kaikkea feodaalisista maanomistussuhteista. Teknistä koulutusta ei ollut juuri nimeksikään, joten tuotannon tekninen taso pysyi hyvin alhaisena. Maassa nähtiin nälkää, sillä miltei kaikki riisi vietiin Japaniin.

Kun Neuvostoliiton Puna-armeija vapautti Korean v. -45, merkitsi se alkua talouselämän suunnitelmalliselle ohjaukselle ja kansallisen talouden rakentamiselle. Kehitystä

jarrutti USA:n miehitysjoukkojen saapuminen maan eteläosaan, koska silloin katkesivat myös etelän ja pohjoisen väliset taloudelliset suhteet totaalisesti. Pohjoisessa jatkui demokraattinen kehitys, v. -46 kansallistettiin suurin osa teollisuutta, pankit, rautatiet, japanilaisten omistamat yritykset ja muu omistus otettiin valtion omistukseen korvauksia maksamatta. Suorittamalla ensimmäinen maareformi v. -46 kumottiin japanilaisen ja korealaisen maanomistajaluokan valta köyhiin talonpoikiin, joista n. 700 000 sai heti maata. Työväestön ja talonpoikien taloudellinen asema parani jo, silloin huomattavasti, korjattiin runsaita viljasatoja. Tässä vaiheessa tehtiin myös laajoja suunnitelmia koneenrakennusteollisuuden luomiseksi ja tekstiiliteollisuuden laajentamiseksi, täten pyrittiin määrätietoisesti poistamaan kolonialismin synnyttämää yksipuolisuutta.

TUHOTUN TALOUSELÄMÄN ELVYTTÄMINEN NEUVOSTOLIITON AVULLA

Korean sota (v. 50—53) keskeytti traagisella tavalla sosialistisen talouden rakentamisen. Amerikkalaiset imperialistit tuhosivat Pohjois-Koreassa strategisin pommituksin n. 8700 tehdasta ja yritystä, satoja tuhansia rakennuksia ja lähes puoli miljoonaa hehtaaria maata tehtiin viljelykelvottomaksi. Kokonaisvahingot nousivat suunnattomiksi, kemiallisilla ja biologisilla aseilla oli tuhottu täydellisesti elinmahdollisuudet. Teollisuuden ja muiden tuotantoalojen jälleenrakentamiseksi pantiin alulle ensimmäinen varsinainen taloussuunnitelma, Korean Työn puolueen (-53) laatima 3-vuotissuunnitelma vuosiksi 54—56. Päälinjana oli jo silloin etusijan antaminen raskaalle teollisuudelle samanaikaisesti kehittämällä kevyttä teollisuutta ja maanviljelyä. Tavoitteeksi asetettiin sotaa edeltäneen tuotantotason saavuttaminen, mikä tuskin olisi ollut mahdollista niin lyhyessä ajassa ilman muiden sosialististen maiden, etupäässä Neuvostoliiton, antamaa teknistä ja taloudellista apua. Neuvostoliiton apu oli n. 1000 milj. ruplaa, Kiinan n. 800 milj. jenia. Yli viittäkymmentä tuotantolaitosta rakennettiin ja kunnostettiin neuvostoliittolaisten insinöörien ja ammattimiesten voimalla. Neuvostoliiton taloudellinen apu Korean Demokraattiselle Kansantasavallalle päättyi v. -63, ilman sitä ei omavaraisuutta olisi saavutettu niin nopeasti, toisaalta on syytä korostaa, että korealaiset investoivat apunsa todella harkiten eivätkä "syöneet" sitä kuten esim. Kuuba teki. V. -56 oli teollisuuden kokonaistuotanto noussut 2,8-kertaiseksi v. 53 tuotantoon verrattuna. Pohjoisessa oli jo tietty pohja raskaalla teollisuudella ja runsaasti luonnonrikkauksia mm. hiiltä, malmeja, kultaa, hopeaa, wolframia, melkein kaikkea lukuunottamatta öljyä. Tämän vuoksi omavaraisuuteen kannatti pyrkiä jo tässä vaiheessa kovasta kritiikistä huolimatta. Pohjoiskorealaiset itse kutsuvat omiin voimiin luottamisen linjaa Juche-periaatteeksi, joka talouspolitiikassa ilmenee pyrkimyksenä mahdollisimman suureen omavaraisuuteen sekä raskaan teollisuuden tuotteiden että kulutustavaroiden suhteen.

SOSIALISTISTA TEOLLISTAMISTA TUOTANTOTEKNIIKKAA KEHITTÄMÄLLÄ

Sosialistisen teollisuuden perustan rakentaminen ja siltä pohjalta ihmisten perustarpeiden tehokkaampi tyydyttäminen olivat 5-vuotissuunnitelman (57—61) päätavoitteet. Sinä kautena laajennettiin huomattavasti tekstiili- ja rakennusteollisuutta, ryhdyttiin tuottamaan kaivuukoneita, raivaustraktoreita, suuria kuorma-autoja ym. Monella alalla tapahtuneen automatisoinnin ansiosta työn tuottavuus nousi 2—3-kertaiseksi edelliseen kauteen verrattuna. 5-vuotissuunnitelma toteutettiin kaikilla sektoreilla jo neljässä vuodessa, mikä tietysti nopeutti sosialismin aineellisen perustan rakentamista. Vuoteen -58 mennessä oli kapitalistinen omistusoikeus eliminoitu kaikilla talouden aloilla ja tuotantovoimat täydellisesti vapautettu vanhojen tuotantosuhteiden kahleista.

MAATALOUDEN KEHITYS JA TILOJEN KOLLEKTIVOINTI

25 vuotta sitten korealaiset talonpojat olivat riistettyjä vuokratilallisia, maareformit ja tilojen kollektivoiminen merkitsivät perinpohjaista muutosta pohjoisen maataloudelle, Etelä-Koreassa ei maareformia ole tänäkään päivänä suoritettu. Etelän maanviljelijöistä n. 90 % elää suoranaisessa kurjuudessa. Pohjoisessa välittömästi sodan jälkeen aloitettu tilojen kollektivoiminen saatiin päätökseen viidessä vuodessa.

Kollektivoimista ja sen nopeaa tahtia kritisoitiin ankarasti sillä perusteella, että sitä on mahdotonta toteuttaa ennen sosialistisen teollistamisen loppuunviemistä ja uudenaikaisten maatalouskoneiden saannin ollessa vaikeaa. Nopeasti kehittyvä koneteollisuus mahdollisti kuitenkin pian koneiden käyttöönoton maataloudessakin. Pohjois-Koreassa on nykyään n. 4000 osuustilaa, joista 96 %:iin on vedetty sähkö. Laajan kastelu- ja tulvavedentorjuntaverkoston avulla on pystytty estämään kuivuuden ja tulvien aiheuttamat haitat. Jokaista peltohehtaaria kohden annetaan n. 300 kiloa lannoitteita ja jokaisella osuustilalla on keskimäärin 5 traktoria. Riisin tuotanto on kaksinkertaistunut vuodesta -58 ja sen hinta on miltei muodollinen nykypäivän pohjoiskorealaisille. Korean sodan jälkeisinä vuosina oli viljaa tuotettava Neuvostoliitosta ja Kiinasta, nykyään se on täysin omavarainen viljan suhteen. Pohjois-Korean elintaso on Japanin jälkeen korkein Aasiassa, Etelä-Korean oloista puolestaan hyvänä esimerkkinä on n. 7 milj. työtöntä, n. 600 000 maanviljelijää joutuu vuosittain jättämään tilansa toimeentulomahdollisuuksien puuttuessa.

SEITSENVUOTISSUUNNITELMA

Elintason tuntuva kohottaminen ja monipuolisen teknisen vallankumouksen loppuun vieminen määriteltiin vuosien 61—67 päätehtäväksi neljännessä puoluekokouksessa. Kolmena ensimmäisenä vuotena keskityttiin kevytteollisuuteen ja maanviljelyyn, neljänä seuraavana tuotantotekniikan parantamiseen ja raskaaseen teollisuuteen. Lisääntyneiden puolustusmenojen vuoksi jouduttiin tavoitteita kuitenkin siirtämään kolmella vuodella, v. -70 lokakuussa pidettävään viidenteen puoluekokoukseen. Valtion pääomainvestoinneista tänä kautena menee 81 % tuottaville ja 19 % ei-tuottaville aloille. Teollisuuteen investoitiin n. 58 % kokonaissummasta ja raskaan teollisuuden osuus on tästä huomattava, n. 75 %. Pohjois-Koreassa tuotetaan konepajateollisuuden tuotteita täysin riittävästi, tiettyjä malleja viedään esim. Tshekkoslovakiaan. P-Korea kuuluu myös niiden sosialististen valtioiden joukkoon, jotka valmistavat sähkövetureita. Teollisuustuotannon osuus bruttokansantuotteesta v. -46 oli ainoastaan 26 %, v. -67 vastaava arvo oli 76 %.

Seitsenvuotissuunnitelmaan sisältyi runsaasti sosiaalisia oloja ja koulutusta edistäviä tavoitteita, esim. 176 000 insinöörin, 460 000 teknikon kouluttaminen, 50 korkeamman asteisen koulun rakentaminen, 600 000 kaupunkiasuntoa ja saman verran maaseutuasuntoja, koko väestön verojen poistaminen. Tällä kaudella maalle on rakennettu oma televisioverkosto. Tähänastiset saavutukset lupaavat hyvää, sillä monilla aloilla tavoitteet on täytetty moninkertaisesti ennen määräaikaansa, esim. 500 rakennusaineita tuottavaa konepajaa ja verstasta tävtti vuositavoitteensa jo puolessa vuodessa. Hiilikaivostyöläiset jatkavat työtään sosialistisen kilpailun merkeissä.

KOREAN KAUPASTA

Pohjois-Korea on solminut kauppasopimuksia n. 70 maan kanssa. Suurimpia kauppakumppaneita ovat sosialistiset maat, esim. Neuvostoliitto, Kiina, Kuuba ym. Kapitalistisia kauppamaita ovat Länsi-Saksa, Japani, Sveitsi, YAT, Burma, Indonesia, Intia. Kiinaan viedään sähköä, säilykkeiden vienti on huomattava, samoin tekstiilien. Suomen kanssa solmittiin v. -69 kauppasopimus vapaalla valuutalla käytävästä kaupasta.

HANNELE AALTO

"TAISTELKAA AMERIKKALAISIA HYÖKKÄÄJIÄ VASTAAN JA RAKENTAKAA SOSIALISMIA"

Vietnamin Demokraattinen Tasavalta (VDT), jota myös Pohjois-Vietnamiksi kutsutaan täytti tämän vuoden syyskuun toisena päivänä 25 vuotta. Lähes koko itsenäisyytensä ajan maa on joutunut suorittamaan yhteiskunnallista rakennustyötään ulkopuolisen hyökkäyksen alaisena. Vietnam vuonna 1945 oli kolonialismin, tässä tapauksessa ranskalaisen, tyypillinen tuote. Maanomistusolot olivat feodaaliset, elinkeinoelämä ja yhteydet rikkilyöty, valtionkassa tyhjä, luku- ja kirjoitustaidottomuus n. 90 %, terveydenhoito järjestämättä (vuosina 1944—1945 nälänhätä ja epidemiat vaativat kahden miljoonan vietnamilaisen hengen), alkeisopetus vain pienelle etuoikeutetulle vähemmistölle, taloudellinen, poliittinen ja sivistyksellinen valta harvainvallan käsissä jne.

Vastasyntyneen tasavallan presidentti Ho Tshi Minh julisti kansalleen sen kolme vaarallisinta vihollista: ulkopuolinen hyökkäys, nälänhätä ja oppimattomuus. "Luku- ja kirjoitustaidoton kansa on heikko eikä pysty taistelemaan vihollista vastaan", totesi Ho. VDT:n hallitus antoi ensitöikseen asetuksen, joka tähtäsi luku- ja kirjoitustaidottomuuden poistamiseen koko valtion alueelta. Jokaisen 8 vuotta täyttäneen tulisi vuoden sisällä oppia lukemaan ja kirjoittamaan. Mittavia tuloksia saavutettiinkin varsin pian. Vapaustaistelun alkaessa joulukuussa 1946 osasi yli kaksi miljoonaa vietnamilaista lukea — lähes 10 % koko Vietnamin silloisesta asukasmäärästä. Vuonna 1954 luku oli kohonnut jo yli kahdeksan miljoonan. Geneven sopimusten mukaisen Vietnamin kahtiajaon jälkeen kampanja jatkui VDT:ssä, jossa vuonna 1958 Punaisen joen suistossa ja tasangoilla, jonne yli 2/3 väestöstä oli keskittynyt, luku- ja kirjoitustaidottomuus oli käytännöllisesti katsoen olematonta 12—50 vuotiaan väestön keskuudessa. Vuoden 1958 jälkeen sama pätee myös syrjäisempiin vuoristoseutuihin nähden.

Koulutusjärjestelmän luomisessa oli valtavia tehtäviä. Koulujärjestelmän puuttuminen, opettajien koulutuksen järjestäminen, opetuksen sisällön muotoileminen, kielen nykyaikaistaminen, opetusmateriaalin hankkiminen, opetustilat jne. Oman ongelmansa muodosti myös se, että Vietnamissa on 37 kansallista vähemmistöä, jotka muodostavat n. 14 % koko väestöstä.

Vuonna 1939, joka oli kolonialismin ajan koulutuksen huippuaikaa, oli 24 miljoonasta asukkaasta 440 000 alkeisopetuksen piirissä. Indokiinan (Vietnam, Kambodsha, Laos) ainoassa yliopistossa Hanoissa nautti 600 opiskelijaa korkeampaa opetusta. Tiedekuntia oli kaksi, lääketieteellinen ja lainopillinen, joissa ulkomaiselle hallintokoneistolle koulutettiin uskollisia työntekijöitä.

Tämän päivän VDT:n koulutusjärjestelmä jakautuu neljään lohkoon: esikoulutus, peruskoulutus, aikuiskasvatus ja korkeampi koulutus.

ESIKOULUTUS: Ennenkuin lapset 6—7 vuoden iässä siirtyvät varsinaiseen peruskoulutuksen piiriin on heillä tilaisuus päästä esikouluihin, jossa on tällä hetkellä n. 1,7 milj. lasta. Näin on tuhannet äidit vapautettu tuotantoon ja taistelutoimiin.

PERUSKOULUTUS: Vuonna 1945 alkaneen vaiheen aikana perustettiin n. 300 koulua, joissa 190 000 koululaista sai opetusta 5600 opettajan johdolla. Ala-aste on 4-vuotinen, keskiaste 3-vuotinen ja yläaste 2-vuotinen. Sen jälkeen on vuoden valmistava vai-

he yliopistoon jatkaville. Koulutusvuonna 1969—1970 oli kouluja 11.700 (380 %:n nousu vuoteen 1945 verrattuna), 11.750 opettajaa (n. 20 kertainen määrä edelliseen vertailuun), oppilaita lähes 4.600.000 (24-kertainen lisäys). Joka kylässä ja työläispiirissä on oma ala-asteen alkeiskoulunsa ja suuremmilla yksiköillä on aina korkeamman asteen kouluja.

KORKEAMPI KOULUTUS: Korkeakouluopiskelua nautti vuonna 1965 26.000 opiskelijaa. Normaalien tutkintojen lisäksi on olemassa erityisiä opiskelumuotoja ammattiopiskelulle, joiden päämääränä on mahdollisimman lyhyessä ajassa vahvistaa tieteen, tekniikan, talouselämän ja hallinnon kaadereita.

AIKUISKASVATUS on suuresti kohottanut kansan sivistyksellistä tasoa ja mahdollistanut kolmivaiheisen vallankumouksen: vallankumouksen tuotantosuhteissa, teknisen vallankumouksen sekä sivistyksellisen ja ideologisen vallankumouksen.

VDT:n koulutusjärjestelmä perustuu kolmelle periaatteelle: teoreettiselle opiskelulle, osallistumiselle tuotantoon sekä poliittiselle ja ideologiselle koulutukselle. Viimeksimainitulla alalla näyttelee huomattavaa osaa VDT:n hallitseva puolue, Vietnamin työväenpuolue. Nämä kolme periaatetta on välttämätöntä yhdistää ja suhteuttaa toisiinsa. Teoreettisten opintojen merkitystä korostetaan, mutta painotetaan myös sitä, että tiede ja tekniikka täytyy asettaa aatteelliseen ja poliittiseen yhteyteen, jolloin ne ovat välineitä ihmisen ja yhteiskunnan palveluksessa. Mutta osoitetaan myös vaara langeta ideologiseen dogmatismiin tieteen hyväksikäytössä, mikä ilmenisi siten, että ei otettaisi huomioon mahdollisuutta käyttää kaikkia tiedonhankintakeinoja, vaan korvattaisiin tieto arveluilla tosiasiallisista olosuhteista. On myös todettava, niin kirjailijoiden kuin muidenkin taiteilijoiden tuotannon olevan kiinteässä yhteydessä kansalliseen taisteluun ja tuotantoon.

DEMOKRATISOINTI PERUSTASOLTA LÄHTIEN

Kansan sivistystason nostaminen on luonut myös mahdollisuudet demokratian laajaan toteuttamiseen. Hallitus ei ole tuhonnut kyläyhteisörakennetta siihen liittyvine koossapitävine voimineen ja solidaarisuudentunteineen, mutta on yksinkertaisesti puhdistanut sen kaikkein ilmeisimmistä epäkohdista (esim. vanhojen neuvosto). Yhteisöä pidettiin loogisena lähtökohtana siirryttäessä kohti osuustoiminnallisuutta. Työväenpuolue oli kyllin viisas ollakseen yhdistämättä tusinoittain kyliä, mikä olisi heikentänyt kiinteyttä ja ryhmän luomaa turvallisuutta. Suurin osa maasta muutettiin osuustoiminnalliseksi ja niiden itsenäisyys on säilytetty suuressa määrin. Tämä itsenäisyys on sodan eskaloitumisen myötä vain korostunut. Nämä yhteisöt eroavat sosialismin modernina ilmiönä niin henkensä kuin järjestelmänsäkin puolesta perinteisestä kommuunista.

Vallitsevana toimintana yhteisöissä on ns. taloudellinen anna- ja ota-periaate. Talonpojat (n. 90 % väestöstä) myyvät esim. riisiylijäämänsä valtiolle, joka puolestaan suorittaa tarpeellisia käytännön investointeja (esim. kasteluverkosto). Vastapainoksi myymilleen tuotteille talonpojat ostavat kestohyödykkeitä.

Osuustoiminnallisten yksiköiden tuotteiden jaon suorittaa jäsenten kokous yksilöllisten tarpeiden mukaan. Jokaisen uuden tavaralähetyksen saapuminen ilmoitetaan julkisesti, jotta tuotteet voidaan jakaa demokraattisesti. Myös tilit käsitellään julkisesti kokouksissa. Kukin yksikkö valitsee itse omat ehdokkaansa vaaleihin. Tehtävä, joka ennen kuului puolueelle. On myös tärkeää, että viranomaiset ovat tietoisia käytännön ongelmista. Tätä varten pidetäänkin kerran kuussa informaatiotilaisuuksia, joissa tieto kulkee molempaan suuntaan.

Naisen aseman kannalta on tärkeänä vaiheena vuonna 1967 annetut uudet säännök-

set, joiden mukaan teollinen yksikkö tai osuustoiminnallinen yhteisö, jossa naiset muodostavat 40 % työvoimasta täytyy olla nainen hallintokomiteassa, kun heitä on yli 50 % niin naisen tulee olla apulaisjohtaja ja kun naisia on yli 70 % niin johtajan tulee olla nainen.

Vaikka Vietnam on ollut kansallinen yksikkö satojen vuosien ajan, on se tähän viimeaikaiseen kehitykseensä asti ollut solidaarisuutta kylätasolla. Nyt, vaikkakin itsenäinen päätösvalta kyläyhteisöissä on laaja, on kansallinen yhteenkuuluvaisuus laajempi kuin koskaan aikaisemmin.

Sama ilmiö pätee myös työläisten asemaan tuotantolaitoksissa. Tavallisella työläisellä on mahdollisuus osallistua paikallisten tuotantosuunnitelmien laatimiseen. Viranomaisia vaaditaan tarkasti huomioimaan työläisten ehdotukset ja heidän suorittamansa arvostelun. Kaiken avoin käsittely saa työläiset tuntemaan henkilökohtaista osallistumisentunnetta — varsinkin kun massojen mobilisointi liittyy puolueen ja virkailijoiden kehittämiseen. Kaikkia poliittisia kaadereita vaaditaan nykyisin läpikäymään tekninen tai maataloudellinen koulutuskurssi, jotta he voisivat hankkia paremman tuntemuksen ongelmista, sen sijaan että tekisivät puhtaasti abstraktisia tai mekaanisia päätöksiä siitä, mitä tulee tehdä. Nämä ilmiöt kulkevat rintarinnan hallinnon keskittämisen kanssa. Parhaillaan on menossa puoluejohdon alullepanema demokratisointikampanja, jonka aikana osuustoiminnalliset yksiköt ovat yleisesti lisänneet tuotantoaan. Tarkkoja tietoja on vaikea saada, koska virallisia tilastoja ei ole julkaistu sitten vuoden 1965.

TALOUSELÄMÄ

Amerikkalaisten suorittamien pommitusten vaikutus on luonnollisestikin ollut VDT:n talouselämälle mullistava. Pommitukset ovat suuntautunueet säännöllisesti elinkeinoelämän elintärkeisiin kohteisiin, kuten kastelujärjestelmään, vesialtaisiin, voimalaitoksiin ja liikenneväyliä kohtaan. Siitä huolimatta teollisuus ja maatalous toimivat. Punaisen joen suisto, jossa on 3/4 viljelyskelpoisesta maasta, on ollut eräs pommitusten pääkohteista.

MAATALOUS

Jo ranskalaisia vastaan käydyn vapaussodan aikana suoritettiin ylimenoluontoinen maareformi niin pohjoisessa kuin etelässäkin, jossa sen vaikutukset kuitenkin olivat vaatimattomat. Vuosina 1953—56 suoritetiin radikaali maareformi, jonka päämääränä oli sosialistinen yhteiskunta tunnuksena "maa sille, joka sitä viljelee". Suoritettu uudistus muutti ratkaisevasti eri yhteiskuntaluokkien välistä vallanjakoa. Kaikkiaan maata jaettiin n. 72 %:lle maatalousväestöstä.

Keskimääräinen maa-ala (neliöjaardia) henkilöä kohti ennen ja jälkeen uudistuksen.

maanomistajat	8.108	986
rikas talonpoika	2.531	2.582
keskirikas talonpoika	1.195	1.872
köyhä talonpoika	410	1.641
vuokraviljelijä	—	1.700

Poliittisen tietoisuuden ja kärsivällisyyden puuttuminen uudistusta toteuttavien piirien keskuudessa aiheutti kuitenkin myös vakavia erehdyksiä. Jo vuonna 1956 oli kuitenkin saavutettu huomattavia edistysaskeleita. Viljellyn maa-alan suuruus v. 1939 tasoon verrattuna oli lisääntynyt 24 %:lla, tuotanto /ha 36 %:lla, kokonaistuotanto 68 %:lla. Huomattava vaikutus tuotannon lisääntymiseen on ollut kasteluverkoston parantamisella.

Päätuote on riisi, joka muodostaa 4/5 viljellystä maa-alasta. Sen tuotannossa on saavutettu omavaraisuus, joten esim. 1965 voitiin sadosta varastoida 23 %.

TEOLLISUUS

VDT:ssä harjoitettu suunnitelmatalous on tehnyt teollistumisen varsin voimakkaaksi. Ensimmäinen suunnitelma vuosina 1955—57 keskittyi sodanaikaisen talouselämän muuttamiseen rauhan taloudeksi. Pääpaino oli kulutustavarasektorin kehittämisessä. Seuraavan kolmivuotissuunnitelman tarkoituksena

oli luoda suunnitelmia sosialismiin siirtymiseksi, paino pääomahyödykkeiden tuottamisessa, ts. tuotteiden, joiden avulla maataloutta ja teollisuutta kehitettäisiin. Ensimmäisen viisivuotissuunnitelman aikana vuosina 1961—65 sosialismin rakentamisen tunnusmerkkinä oli raskasteollisuus.

Maan suurimpia teollisuuslaitoksia ovat olleet (ennen pommituksia) Thai Nguyen terästehtaat, Nam Dinhin tekstiiliteollisuus, Viet Triin kemiallinen teollisuus sekä Haiphongin laivaveistämöt ja sementtitehtaat. Nyt kaikki tämä raskasteollisuus on kärsinyt suuria vaurioita. Raskaan teollisuuden evakuointi on näyttävä esimerkki vietnamilaisten päättäväisyydestä taistelussa amerikkalaista imperialismia vastaan. Tunnuslauseena "aina askel edellä amerikkalaisia" ts. evakuointi on suoritettu juuri ennen pommituksia, ovat vietnamilaiset pystyneet ylläpitämään teollisuustuotantonsa. Otetaan esimerkiksi suuri teollisuuslaitos: Koneet siirrettiin maaseudulle, vuoriluoliin ja pikkutaloihin. Yhdestä suuresta tehtaasta tuli kymmenen pientä tuotantoyksikköä. Työ jatkui kuten ennenkin. Erona oli se, että etäisyydet pitenivät. Tuotteet vietiin yöllä kuorma-autoilla tehdasluolista ympäri maakuntaa. Mutta työ ei keskeytynyt. Ja luolat ovat pomminkestäviä. Vain auton jäljet näkyvät luolan edustalla, mutta eivät edes amerikkalaiset pommit pysty murskaamaan kalliota.

Ei ainoastaan vanhoja teollisuuslaitoksia siirretty maaseudulle, vaan on myös luotu laaja paikallinen teollisuus. Nyt on pajoja ja pieniä työpajoja kylissä ympäri maan. Paikalliselle teollisuudelle on annettu etusija taloudellisia suunnitelmia laadittaessa vuodesta 1965 lähtien. Levittämällä teollista toimintaa vähennetään tuntuvien tappioiden riskejä hyökkäyksen sattuessa. Mutta maakunnat ja piirikunnat halutaan tehdä taloudellisesti omatoimisiksi. Sodan levitessä nämä alueet toimisivat itsenäisinä taloudellisina yksikköinä useiden vuosien ajan.

Sitäpaitsi paikallinen teollisuus saa sen edun hyväkseen, minkä maakunnan kehityksen edistyminen aiheuttaa. Nyt on talonpojilla kaikkialla mahdollisuus työpajoihin, jotka voivat korjata ja parantaa vanhoja työkaluja tai valmistaa uusia. Paikallisen teollisuuden tehtävänä on ensisijassa varustaa maatalous työkaluilla, koneilla ja kuljetusvälineillä.

Kansantulosta investointeihin käytettiin vuonna 1960 18,3 % ja investoinnit jakautuivat seuraavasti:

teollisuus	36 %
maatalous	12,2 %
liikenne	20,6 %
kauppa	7,4 %

On varsin mielekästä verrata Pohjois-Vietnamin ja Etelä-Vietnamin vastaavia investointeja toisiinsa:

E-V	1954	1964
puolustus	79,1 %	52,2
tal. ja sos. palv.	1,0 %	—
muut juoksevat menot	17,9 %	15,6
inv. ja lainat	2,0 %	32,2
DRV	1954	1964
puolustus	26,5 %	16,4
inv. elinkeinoelämään	30,8 %	57,5
kultt. ja sos. menot	9,7 %	11,1
palvelut, hallinto	14,5 %	8,0

Vuoden 1960 viennistä muodostivat teollisuus- ja käsityöläistuotteet 60 %. Tuonnista 90 % oli pääomahyödykkeitä (tavaroita, joita ei kuluteta, vaan käytetään tuotantoon). Suurimmat kauppakumppanit ovat sosialistiset maat, erityisesti Neuvostoliitto ja Kiina. On myös todettava, että jälleenrakennustyön alkuaikana sosialististen maiden apu oli erittäin merkityksellistä. Esim. vuosina 1955—59 VDT sai sosialistisilta mailta 780 milj. $ lainoina ja lahjoituksina, josta 1/3 lainana.

VIETNAM TAISTELEE LOPULLISEEN VOITTOON ASTI

Viime vuonna antamassaan haastattelussa VDT:n pääministeri Pham Van Dong käsitteli amerikkalaisten hyökkäystä ja sen vaikutusta vietnamilaiseen yhteiskuntaan. Hän

totesi mm., että paitsi hävittävää vaikutusta on sodalla ollut myös rakentava ja mobilisoiva puolensa. Se on luonut ja kehittänyt kykyjä, joita on vaikea kuvitella normaaleissa olosuhteissa. Se on muokannut maan talouselämän sotaolosuhteita varten. Huolimatta amerikkalaisten pommituksista ovat vietnamilaiset kehittäneet maataloutta, paikallista teollisuutta, tiedonvälitystä ja kuljetusolosuhteita.

Luonnollisesti meidän täytyy ottaa huomioon myös ne ongelmat, jotka ilmaantuvat sodan jälkeisen jälleenrakennustyön aikana, Dong lisäsi. Meidän on pakko luoda suunnitelmia taloudelliselle elpymiselle ja pitkäntähtäimen suunnitelma taloudelliselle kehitykselle. Olemme alikehittynyt maa, jota amerikkalaiset pommit ovat pahoin hävittäneet. Mutta ongelma ei koske ainoastaan taloudellista kehitystä, vaan koko sosialistisen yhteiskunnan ja sen väestön toimintaa eri aloilla. Tulemme rakentamaan hyvin sosialistisen yhteiskunnan ihanteittemme mukaan, missä ihmiset voivat kehittää kykyjään ja missä he ovat oman itsensä ja tulevaisuutensa herroja. Sodan aikana on kansamme osoittanut arvokkaita ominaisuuksia. Nämä ominaisuudet ovat tärkeitä, jotka meidän tulee säilyttää ja kehittää mahdollisimman pitkälle rakentaessamme sosialistista yhteiskuntaa.

Isänmaallisuus ja kansallinen ylpeys eivät koskaan ole olleet korkeammalla kuin nyt. Kaikki tuntevat kuuluvansa osana voittoisaan kansakuntaan.

OLLI LINSIÖ

Maailmantilanteen kehitys

Tämänpäiväisissä keskusteluissa on kiinnitetty vähän huomiota maailmantilanteen kehityksen yleisiin lakeihin. Mielestämme nämä yleiset kehityslinjat on pidettävä mielessä keskusteltaessa Euroopan nykyisestä tilanteesta.

Sodat ja muut kansainväliset konfliktit eivät synny itsestään. Meidän mielestämme pääasiallinen syy maailman nykyiseen rauhattomuuteen on imperialismi. Imperialismi, joka Leninin mukaan on kapitalismia, joka on kehittynyt viimeiseen, imperialistiseen vaiheeseensa. Historia on osoittanut, että imperialistiset valtiot eivät ole kyenneet ratkaisemaan keskinäisiä suhteitaan rauhanomaisesti. Vielä vähemmän ne ovat halunneet toimia rauhaarakastavien kansojen itsemääräämisoikeuden puolesta.

Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous Venäjällä ja sosialistisen leirin syntyminen ovat kuitenkin tehneet mahdolliseksi vastustaa imperialistista painostuspolitiikkaa ja avanneet uuden tien maailman sorretuille kansoille kohti vapautta ja maailman rauhaa.

Olisi virheellistä ajatella, että imperialismi ja maailman taantumukselliset voimat luopuisivat vapaaehtoisesti pyrkimyksistään maailmanherruuteen. Päinvastoin, maailman imperialismin verinen peräytymistaistelu on muodostumassa vaaralliseksi uhaksi maailmamme olemassaololle. Ennen kaikkea tämä voidaan nähdä Yhdysvaltain ja sen liittolaisten hirvittävänä aggressiona Kaakkois-Aasiassa. Samanaikaisesti kuin USA:n imperialismi syyllistyy yhä kauheampiin rikoksiin Vietnamin, Laosin ja Kambodshan urheita kansoja vastaan, se etsii jatkuvasti uusia teitä sodankäynnin laajentamiseksi.

Politiikalla, jolla Yhdysvallat tukee latinalaisen Amerikan diktatuureja, on sama sisältö. Se yllyttää diktatuureja toimimaan kaikkia mantereen edistyksellisiä voimia vastaan, ennen kaikkea ensimmäistä vapaata valtiota, sosialistista Kuubaa vastaan.

Etelä-Afrikan ja Rhodesian väkivaltaiset rotusortojärjestelmät voivat pysyä pystyssä ainoastaan saman kansainvälisen imperialismin tuella. Sen sotilaallisen ja taloudellisen

avun turvin Espanjan ja Portugalin diktatuurit ovat kyenneet jatkamaan sotaansa kolonialistisesta orjuudesta vapautumaan pyrkiviä Afrikan kansoja vastaan.

Sama hälyyttävä kehitys voidaan nähdä Israelin hyökkäyspolitiikkana Lähi-Idässä.

Yllämainittujen esimerkkien valossa lienee selvää, että kansainvälisen imperialismin perimmäiset tavoitteet ovat samat myös Euroopassa: sorrettujen kansojen painostaminen ja taistelu sosialistisia maita vastaan. USAn johtama NATO on ottanut suojelukseensa Portugalin ja Kreikan sotilasjuntat. Itse asiassa fasistinen Espanja on jo liitetty NATOon huolimatta joidenkin jäsenmaiden vastakkaisista mielipiteistä.

NATO on ollut myös niiden revansististen voimien tukija, jotka toisen maailmansodan päättymisestä lähtien ovat pyrkineet Euroopan nykyisten rajojen muuttamiseen, jopa väkivalloin. Länsi-Saksan taantumuksellisille ja militaristisille piireille on ollut selvästi vastenmielistä positiivinen kehitys Neuvostoliiton ja Liittotasavallan välisissä suhteissa. Ilmauksena tästä kehityksestä on Moskovassa allekirjoitettu sopimus, jossa Saksan Demokraattisen Tasavallan ja Euroopan maiden nykyiset rajat tunnustettiin tosiasioina.

Samalla tämä sopimus oli vakuuttava osoitus Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden rauhantahtoisesta ulkopolitiikasta, joka pyrkii Euroopassa olevan jännityksen vähentämiseen.

Mutta mainittu sopimus on kuitenkin vasta ensimmäinen askel. Se ei saa estää meitä näkemästä sitä tosiseikkaa, että kansainvälinen imperialismi vaarantaa yhä maailman rauhaa monin tavoin myös Euroopassa.

Sosialistinen leiri, kapitalistisen maiden työväenluokka ja vapautuneiden siirtomaiden kansat ovat onnistuneet pysäyttämään imperialismin. Päämääränä on oltava imperialismin lopullinen murskaaminen, joka voidaan saavuttaa vain maailman kaikkien kansojen rauhaa rakastavalla politiikalla.

Kasvavaan taloudelliseen voimaansa nojaten ovat sosialistiset maat pakottaneet kapitalistiset valtiot rauhanomaiseen rinnakkainoloon, joka on välttämätön edellytys kestävän rauhan saavuttamiseksi myös Euroopassa. Rauhanomainen rinnakkainolo sisältää myös kahden kilpailevan talousjärjestelmän välisten taloudellisten ja kulttuurisuhteiden kehittämisen.

Tällaisen kehityksen vastakohtana ovat sellaiset suljetut taloudelliset integraatiot kuin EFTA ja EEC. Erityisen vahingollista on kapitalististen maiden työväenluokalle sitoutua sellaisiin poliittisiin sopimuksiin, jollaisia sisältyy EEC:n perustamisasiakirjoihin.

Vastaavanlainen sitoutuminen uhkaa myös kasvavan amerikkalaisen pääomavirran muodossa.

Edellä kuvatun kehityksen anti-imperialistisena vaihtoehtona on tiivis ja tehokas yhteistyö sosialististen maiden kanssa. Sosialistisen Opiskelijaliiton mielestä Euroopan turvallisuus ja rauha voidaan parhaiten taata lisäämällä yhteistyötä kapitalististen ja sosialististen maiden välillä.

Tämän yhteistyön kehittämiseksi on Euroopan edistyksellisen nuorison työväenluokan rinnalla voimistettava taisteluaan imperialismia vastaan demokraattisten oikeuksiensa turvaamiseksi ja laajentamiseksi, päämääränään vapautua kapitalistisesta riistosta. Ensimmäisinä askeleina tähän suuntaan Euroopassa ovat fasismin lopullinen hävittäminen, sotilasliittojen purkaminen ja aseriisunnan aloittaminen.

Sosialistinen Opiskelijaliitto toivottaa tämän konferenssin tervetulleeksi, sillä voidakseemme edistää valtioiden välistä yhteistyötä meidän on löydettävä yhä enemmän teitä ja menetelmiä, meidän on paikallistettava yhteistyötä vaarantavat tekijät. Toivotamme Euroopan nuorison turvallisuuskonferenssille parhainta menestystä tässä tärkeässä tehtävässä.

Näyttäköön tämä konferenssi tietä Euroopan turvallisuuskonferenssille, jota sosialistiset maat ja muut rauhaarakastavat kansat ovat tukeneet.

RAIMO PANNILA

Julkilausuma

Sosialistinen Opiskelijaliitto kiinnittää huomiota syksyn työehtosopimusneuvotteluihin ja niiden yhteydessä kaavailtuihin tulopoliittisiin kokonaisratkaisuihin.

Kahdesta edellisestä "vakauttamisesta" saadut kokemukset ovat työtätekevälle väestönosalle olleet kielteisiä. Viimeiset kansantulotilastot mm. osoittavat palkkatulojen osuuden kansantuotteesta laskeneen huomattavasti. Toisaalta yritysten voitot ovat kasvaneet edellisestä vuodesta yli 30 %.

Rajoittamalla L-sopimuksissa nimellispalkkojen korotukset työn tuottavuuden keskimääräiseen kasvuun annettiin samalla varmat takeet siitä, että palkkatulojen osuus kansantuotteesta vähenisi hintatason vähääkään noustessa. Elinkustannusindeksin nousu ensimmäisen L-sopimuksen solmimisajankohdasta on ollut peräti 6,2 %.

Sosialistinen Opiskelijaliitto kiinnittää huomiota työväen järjestövoiman viime vuosina tapahtuneeseen voimakkaaseen kasvuun ja toteaa tämän voimistavan suurpääoman pyrkimyksiä integroida työväenliike kapitalistiseen järjestelmään. Suurpääoma näkisi mielellään työväen ammatillisten järjestöjen muuttuvan valtiomonopolistisen kapitalismin säännöstelykoneiston erääksi osaksi.

Sosialistinen Opiskelijaliitto korostaa, että kansainvälinen kilpailu ja ulkomaankaupan vapauttaminen vaikuttavat osaltaan siihen, että suurpääoman on nykyoloissa vaikeampi käyttää inflaatiota työtätekevien reaaliansioiden alentamiseksi, mikä takia sille työväestön voiman kasvaessa tulee tärkeäksi mm. tulopoliittisin keinoin rajoittaa nimellispalkkojen nousua.

Sosialistinen Opiskelijaliitto kehottaa SKDL:oa ja sen jäsenjärjestöjä arvioimaan uudelleen aikaisemmat tulopolitiikkaan liittyvät ratkaisunsa ja niihin liittyvät virheensä.

Suurpääoman yritykset saada työväenjärjestöt kolmannen kerran hyväksymään tulopoliittinen kokonaisratkaisu on torjuttava.

Ammatillisen työväenliikkeen on käytettävä lisääntynyttä joukkovoimaansa tehostaakseen suurpääomaa vastaan käytävää taistelua. On pyrittävä keskitettyyn työehtosopimusratkaisuun, jonka tulee turvata kaikilla aloilla määrätyn suuruinen markkamääräinen peruskorotus palkkoihin ja erityiskorotus pahimmin alipalkatuilla aloilla ja työntekijäryhmille, lisätyt vuosilomaetuudet sekä muut välttämättömät työehtosopimuksilla työnantajilta ulosmitattavat sosiaaliset perusetuudet. Ratkaisun tulee kuitenkin olla niin väljä, että liittokohtaisesti voidaan hoitaa ja poistaa useiden vuosien aikana kasvaneet patoutumat.

Lopullisten työehtosopimustavoitteiden tulee muodostua asian joukkokäsittelyssä työpaikoilla ja ammatillisissa perusjärjestöissä. Ay-liikkeen jäsenjoukkojen aktiivisuus tavoitteiden ja menettelytapojen käsittelyssä viime kädessä tuovat esille sen, mikä on jäsenkentän tahto ja voima, ja nämä yhdessä määräävät tavoitteiden suuruuden.

Helsingissä 22. 8. -70
SOSIALISTISEN OPISKELIJALIITON HALLITUS